Эхэ найхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД ҮНЭН

1921 оной декабриин 21-нээ гарана

Бүгэдэ арадай газетэ

1995 ФЕВРАЛЬ 17
Хабарай түрүү шара бар нарын 17
ПЯТНИЦА
Гарагай 6
№ 31 (19125)
Газетын сэн. Хэлсээтэ сэн.

РЕЗИДЕНТЫН УРЯАЛААР

...д Республикын Пре... Д. В. Потапов зүб... ..., шэнэ экономиче... ...далда Буряад ороной ...түсые хүгжөөлгын ...уудые зүбшэн хэл... ...байгаа. Бүхэроссийн ...элэй президент ...ьяков түрүүтэй «Рос... ...С-эй» РАО-гой ...блөөнэй хүдэлмэридэ ...ба.

...н эльшэ хүсэнэй хү... ...эгшэд үдэрэй тур... «Бурятэнерго» гэжэ ...рнэ бүлгэмэй пред... ...уудтай танилсаһан

...ин ЕЭС-эй» РАО-гой Буряад Республикын ...электрын эльшэ хү... ...уулха талаар тари... ...гаа баталха асуудал... Буряад Республикын ...тын хүтэлбэри доро ...зүблөөн дээрэ зүб... ...сэгдэбэ. 1995 ондо Республикын эльшэ мүнгэ һомолол... ...га замууд мүн ...бшэн хэлсэгдээ.

ЭМХИДХЭЛЭЙ ХОРООНОЙ ...ЭЭЛЖЭЭТЭ СУГЛААН

...Илалтын 50 жэлэй ...ндэрлэлгэдэ бэлдэхэ, ...е үнгэргэхэ талаар ...кын эмхидхэлэй хо... ...элжээтэ суглаан рес... ...н Президент Л. В. ...ай түрүүлэлгэ доро

...э танганай дуталдажа ...ье һаань, Агуу Илал... ...н балрта бэлэдхэл ...кын бүхы аймагуу... ...гэнөөр ябуулагдажа ...эжэ республикын дай... ...лон ажалай ветера... ...соведэй түрүүлэгшэ ...армаев мэдээсээ. Тус... ..., Советскэ Союзай ...уд болон Алдар Со... ...денуудай дүүрэн ка... ...удэй аллей болон сэ... ...эй Илалтын 50 жэ... нэрэмжэтэ комп... Танкын хүшөөгэй ...байгуулха, баатарай ...унаһан сэрэгшэдые ...лгын мемориалые ...эшэ орёо хүшэр хэ... ...оод байна. Гэбэшье ...ика доторнай бии бай... ...7 хүшөөе гуримшуул... ...гэн шэнэлхэ гэжэ ...й үхэлөөр унагшадай ...алые ёһолон хүндэл... ...р болохо байна. Эсэ-гэ ороноо хамгаалгын Агуу... ...ехэ дайнай амиды мэндэ ябаһан солдадуудта, сэрэгшэдтэ анхаралаа хандуулха гээшэ нангин уялгамнай болоно.

Илалтын 50 жэлэй ойе һайндэрлэхэ тухай Министрнүүдэй Соведэй 1994 оной февралиин 3-най Тогтоолой үндэһөөр 100 байратай байшан гэр, госпиталинин залгалаа баригдажа, ашаглалгада оруулагдаха зэрэтэй. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай фронтнууд дээрэ ушаһан Буряадай сэрэгшэдэй Дурасхаалай дэбтэр зохёолго дүүргэгдээ.

Маанадта бултандамнай нангин дурасхаал үлөөһэн үдэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр һайндэрлэхын тула бүхы юумэ хэхэ гуйлтатайгаар республикын Президент Л. В. Потапов суглаанда хабаадагшадта хандаба. Дайнай ветерануудай урда, амиды мэндэ ябагшадай, наһа барагшадай урда хүн түрэлтэн ехэ уялгатай бшуу.

Агуу Илалтын үдэрые һайндэрлэхэ тухай асуудал республикын Правительствын ээлжээтэ заседани дээрэ табигдаха юм.

ХЭЛСЭЭНҮҮДТЭ ГАР ТАБИГДАА

...д Республикын ар... ...булэг хүдэлмэрилэг... ...бан хоногоор Монгол ...ерэбэ. Буряад Рес... ...ын Правительствын ...ли Архивай хэрэгүү... ...аар хорооной болон ...ой Гүрэнэй архивай ...най хоорондо харил... ...боо тогтоохо тухай ...дэ гар табиха гээшэ ...ин гол зорилго бай...

...дай архивай хүдэл... ...гшэдэй хэдэн үдэрөөр ...й байхадань, Монголой ...хид Гүрэнэй архивай ...ганай, Гүрэнэй түбэй ...ын архивай, Кинофото-...кументнүүдэй Түбэй ...ай ажал ябуулгатай нү... ...н танилсуулба.

...өөр үедэ Монгол орон... Архивууд тухай Хуулиин ...т бэлдэгдэжэ байна. ...ын музей соо хадагалаг... ...байдаг угай бэшэгүүд, ...ан монголоор бэшэгдэ-нэн саарһан дансануудые һэльбэн һэргээлгын хүдэлмэрн Буряадай архивай хүдэлмэрилэгшэдые ехэтэ һонирхуулаа.

1995 ондо харилсан ажаллалгын, холбоо барисаа тогтоолгын түсэб тухай хэлсээндэ гар табигдаа.

Буряад Республикын Правительствын дэргэдэхи Архивай хэрэгүүдэй талаар хорооной түрүүлэгшэ Л. Я. Баранникова Буряад ороной архивай хүдэлмэрилэгшэдэй бэелүүлжэ байдаг ажал ябуулга тухай монгол нүхэдтөө хөөрэбэ, тэдэнэй ажал ябуулгаһаа ямар юумыень халан абаха тухай мэдээсэбэ.

Нимэ уулзалгануудаа хөөрэ талада ашатай туһатай байна. Тиимэһээ харилсаа холбоон хүгжөөдэхэ ёһотой гэжэ тэдэнэр тэмдэглээ.

Буряад Республикын Президентэй болон Правительствын хэблэлэй албан.

...ҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДЭЙ ҺУРАЛСАЛ

...ряад Республикын **Арадай Хуралай**, Правительст... ...үүсхэлээр сельскэ болон поселково захиргаануудай ...нарай семинар Улаан-Үдэдэ, Арадай Хуралай Бага ...соо үсэгэлдэр хүдэлмэриеэ эхилбэ. Тус семинарта ...дагшад «Реформын эрхэ байдалда һууринууд болон ...нуудай захиргаануудай ажал ябуулга (экономико ...хүтэлэрилгэ» гэһэн темээр олон элидхэлнүүд болон ...нүүдые шагнаха юм.

Тус семинарые Буряад Республикын Правительствын ...ынэй албанай болон кадриуудай политикын комитедэй ...түүлэгшэ **Д. А. Ивайловский** нээгээ.

Семинарта хабаадагшад түрүүлэн Буряад Республикын ...зидентын зүбшөлэгшэ, социальна эрдэмэй академик ...Н. Атановаи «Россин, Буряад Республикын экономичеэ...» байдаг ба 1995 оной тухайламжын сэгнэлтэнүүд» гэ... элидхэл шагнаба.

Мүнөөдэр тус семинар хүдэлмэриеэ үргэлжэлүүлхэ.

Г. К. Жуковта хүшөө табигдахань

Россин Федерацийн Соёлой министерствэтэй хэлсээ... ...ка, Оборонын министерствын, зохёохы ажалтанай ...мбоонуудай, олониитын, ветерануудай эмхинүүдэй ...мжэнэй ёһоор, Москвагай правительствын орууулһан ...урадхалтай зохилдуулан, Москва хотодо Г. К. Жуковта ...ирэулһан дурасхаалай хүшөө бодхоохо гэһэн тогтоол ...Россин Федерацийн Правительство һаяхан абаһан байна. Советскэ Союзай Маршал, дүрбэн удаа Советскэ Союзай Герой болоһон Георгий Константиновичай дурасхаалай хүшөө Москва хотын Манежнэ талмай дээрэ гүрэ...ий Түүхын музейн нюур талада бодхоогдохоор хараалагдана.

(«Красная Звезда» газетэһээ).

Буряад Республикын Арадай Хуралда

ХУДАЛДАА НАЙМААН—ДЭЛГҮҮРЭЙ ЭКОНОМИКЫН ТУЛГУУРИ

Буряад Республикын Арадай Хурал һүүлэй үедэ элдэб шухала асуудалнуудые парламентда зүбшэн хэлсэхэ ёһо гурим баримталдаг болоҗо байнхай. Жэшээлхэдэ, Арадай Хурал үнгэрэгшэ жэлдэ «Байгал нуур тухай» Россин Федерацийн Хуулиин проектые Федеральна Суглаанай Гүрэнэй Дүүмын депутадуудай хабаадалгатайгаар зүбшэн хэлсэһэн юм. Тэрэшэлэн «Залуушуулай политика тухай» Буряад Республикын Хуулиин хэрэгэ дүүргэгдэжэ байһан тухай асуудал олоной хабаадалгатайгаар зүбшэн хэлсэгдээ бэлэй.

Буряад Республикын Арадай Хуралай экономическа политикын талаар комитедэй үүсхэлээр «Республика доторхи худалдаа наймаанай байдал тухай» асуудал республикын парламентда зүбшэн хэлсэгдэбэ. Парламентда тус асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ Арадай Хуралай депутадуудһаа гадна республикын Правительствын гэшүүд, эд хэрэглэгшэдэй кооперацийн районуудтахи эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, худалдаа наймаанай фирмэнүүд болон нэгэдэлнүүдэй түлөөлэгшэд, районуудай захиргаануудай гулваанар, министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд хабаадаа.

Худалдаа наймаанай байдал тухай асуудалые республикын Парламентда зүбшэн хэлсэлгые Буряад Республикын Арадай Хуралай экономическа политикын талаар комитедэй түрүүлэгшэ В. К. Агалов нээбэ. Тэрэ оролто үгэ хэлэхэдээ: — «Худалдаа наймаан дэлгүүрэй экономикын оршондо манай республикын экономикые хүгжөөлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэхэ ёһотой. Худалдаа наймаанда дайралдадаг шиидхэгдээгүй асуудалнуудые сухалдангүйгөөр, шангарангүйгөөр зүбшэн хэлсэхые дурадханаб. Олоороо тус асуудал зүбшэн хэлсэһэнэй ашаар дутагдалнуудаа усадхажа, тус һалбариие зүб замаар хүгжөөхэ арга олохо зорилго манай урда табигдана»,—гэбэ.

Удаань Улаан-Үдын «Кондитерская фабрика» гэжэ акционернэ бүлгэмэй генеральна директор, Буряад Республикын Арадай Хуралай депутат С. Н. Пронин «Буряад Республика доторхи худалдаа наймаанай байдал тухай» элидхэл хэ. Элидхэлшэ олон тоонуудые дурдажа, худалдаа наймаанай мүнөөдэрэй байдалые тодорхойлон харуулба. Буркоопсоюзай хүдэлмэрние тэрэ шүүмжэлһэн байна. Юуб гэхэдэ, республикын эд хэрэглэгшэдэй кооперацийн үнгэрэгшэ, 1994 ониие 10 гаран миллиард түхэригэй гарзатайгаар түгэсхэһэн байна. Республикын холын районуудта үргэн хэрэглэмжын эд бараан хоморжоо. Үдэр бүри хэрэглэгдэдэг эд бараан бүхы районуудта дуталдана. Гэхэ зуура Буркоопсоюз хүдөө нютагуудта худалдаа наймаае үргэдхэжэ, хүн зониие хангалгые һайжаруулха талаар горитой хэмжээнүүдые абанагүй гээд элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэрилэ лэ шүүмжэлэлдэ орохоо байна. Республика дотор һүүлэй хоёр жэлэй түршада 47 столово болон буфедүүд хаагдаа. Жэшээлхэдэ, Захааминай райондо хүдэлдэг байһан 8 столовын 5-ниинь, Хэжэнгын райондо 8 столовын 6-ниинь хаагдаһан байна.

Бэлэдхэлэй конторонүүд хаа хаанагүй урдаа табиһан зорилгоёо дүүргэжэ шаданагүй. Гансал Кабанскын районой бэлэдхэлэй конторо үнгэрэгшэ жэлдэ урагшатайгаар ажалаа ябуулжа гараһан юм. Олон районуудай бэлэдхэлэй эмхинүүд урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлжэ шадаагүй. Эд хэрэглэгшэдэй кооперацийн 1993 онтой сасуулбал, 1994 ондо худөө ажахын продукци бэлэдхэхэ хэмжээгээ 10 дахин доошолуулаа гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

Гэхэтэй хамта республикын промышленна предприятинуудай үйлэдбэрилэн гаргадаг үргэн хэрэглэмжын эд бараагүйгөөр худалдаа наймаанай байдал һайжарха аргагүй гээд элидхэлшэ тэмдэглээ.

Буркоопсоюзай правленийн түрүүлэгшэ Л. А. Бляхер үгэ хэлэхэдээ, эд хэрэглэгшэдэй кооперацийн байдал бүхы Росси гүрэн дотор адлирхуу юм гээд тэмдэглэбэ. Ямар область, хизаар, республика худөөгэй худалдаа наймаае мүнгэ зөөреэр дэмжэнэб, тэндэл худөөгэй худалдаа наймаан амжалтатайгаар хүгжөөгдэнэ. Ушар тиимэһээ Буряад Республикын Правительство эд хэрэглэгшэдэй кооперацида горитойгоор туһалха ёһотой гэһэншүүгээр хэлэбэ.

— Бүхы юумэнэй — түлишын, эльшэ хүсэнэй, транспортын түлөө үнэ сэнгэй үдэр бүри шахуу нэмэжэ байха үедэ, эд хэрэглэгшэдэй кооперацы урагшатайгаар ажалаа ябуулха аргагүй. Бидэнэр хүн зониие һайнаар хангахын түлөө ороло...одби. Зөөриин түлөө абтадаг налог угаа ехэ.

Республикынгаа эд хэрэглэгшэдэй кооперацийн бэрхэшээлнүүд тухай бэшэг Россин Федерацийн Правительствада эльгээгээ һэмди. Тус бэшэгтээ харюу абаха хүсэлэнтэйбди, — гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Гэбэшье Буркоопсоюзай правленийн түрүүлэгшэ худөөгэй худалдаа наймаае һайжаруулхын тула ямар хэмжээнүүдые абаха тухай тодорхой харюу үгөөгүйнь харамтай.

Удаань «Оптово худалдаа наймаан» гэдэг акционернэ бүлгэмэй генеральна директор Н. Ф. Вампилова, Загарайн шубуунай фабрикын директор С. И. Найчукова, Улаан-Удын хладокомбинадай директор А. Д. Голубых, Бэшүүрэй районой «Победа» колхозой правленийн түрүүлэгшэ, Арадай Хуралай депутат В. В. Смолин, Буряад Республикын Худалдаа наймаанай болон нөөсэнүүдэй галаар түрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ В. Ц. Дамбаин, Монополидо эсэргүү политикын талаар комитедэй түрүүлэгшэ Л. А. Боргэлоз, «Аринг Ус» акционернэ бүлгэмэй генеральна директор Е. К. Ханхалаев бэлэн бүсад үгэ хэлэхэдээ, республика доторхи худалдаа наймаанай байдал тухай, мүн дутагдалнуудаа яажа усадхаха тухай дурадхалнуудые оруулһан байна.

Республика доторхи худалдаа наймаанай байдалые һайжаруулха тухай асуудалаар хэдэ хэдэн зууршалга-дурадхалнуудые, республикын Президентдэ, Правительствада, Арадай Хуралда зорюулагдаһан бэшэг Парламентда тус асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадагшад баталан абаа.

С. ОЧИРОВ.

«Бидэнэртэ баярые хүргөө бэлэй»

Афганистанһаа совет ороной сэрэгшэдэй гаргагдаһаар зургаан жэлэй ойн баярай үдэр байгша оной февралиин 15-да болобо. Афган арадта интернациональна туһаламжа үзүүлһэн совет ороной сэрэгшэд энэ үдэрөө гэр бүлэдөө тэмдэглэбэ гээшэ.

— Афган арадта туһаламжа үзүүлхэ гэһэн уряа доро бидэнэр, 8 комсомол басагад, һайн дурааараа тиишээ ошоо һэмди, — гэжэ Улаан-Удын түргэн туһаламжа үзүүлдэг больницын медицинскэ сестра З. Л. Краянкова мүнөө хөөрэнэ.

Улаан-Үдэ хотын больница, поликлиникэнүүдтэ медицинскэ сестрагаар хүдэлжэ ябаһан Р. М. Иванова, Ц-Д. Д. Доржиева, С. А. Сезунсен, Т. В. Николаева, Т. Ф. Чапоргина, сэрэгэй госпитальһоо хоёр басагад, тэрэ холын орон руу 1984 оной август һарада ошоһон юм. Эдэнэр сэрэгшын хоёр жэлэй алба дүүргээд, 1986 ондо бултадаа тоонго нютагаа амиды мэндэ бусажа ерэһэн юм.

— Миниий дүүнэр — эхир хүбүүд Олег Сергей хоёр сэрэгэй үялгата албаяа Кандагар хотодо хэдэг һэн. Тинхэдэнь лэ би тэрээн руу ошохо гэжэ зүрхэлһэн байгааб, — гэзд С. Сезунсен хөөрэнэ. — Эндэ ерэһээр хэдэн хоногой үнгэрөөд байхада, хоёр дүүнэрни намайгаа оложо, гурбууландаа тэдэнэйнгээ түрэһэн үдэрые июлиин 15-да тэмдэглээ һэмди, — гэжэ Светлана Анатольевна мүнөө дурсана. — Тинхэдээ Улаан-Үдэһөө хоёр шэл архи, дүрбэн шэл пивэ абаашаһан байгааб. Дайнда мордогшодто иимэ юумэ абаашаха зүбшөөл үгтэдэг байһан юм.

Нютагаймнай басагад Кандагар, Баграм хотонуудай госпитальнуудта медицинскэ сестрагаар хүдэлдэг байгаа. Хүн бүхэндэ шархатаһан 300—400 сэрэгшэд даалгагдадаг байһан.

— Бидэнэрэй, хэдэн басагадай, Баграм хотын госпитальдо хүдэлжэ байхада, манай хотоһоо холо бэшэ Шинданте хотодо алба хэжэ байһан Зэдын Володя нэрэтэй сэрэгшэ Улаан-Удэһөө медицинскэ сестранууд ерээ гэжэ дуулаад, нютагаа ехээр һанаһандаа маанадтай уулзахаяа, һонин һорьмой дуулахаяа ерээ һэн. Володя тагнуулшадай батальондо алба хэдэг байгаа. Бусажа ерэмсээрээ Северобайкальск хотодо барилгашанаар хүдэлжэ эхилһэн юм, — гэжэ Зинаида Краянкова тэрэ үнгэрһэн сагые дурсалгын хөөрэлдөөндэ оролсоно.

Афганистанда хоёр жэл тухай саг соо уялгата албаяа тэдэнэрэй дүүргэхэдэнь, афган арадай зүгһөө баярые хүргэһэн, медальнууд, алба хэһэн частьһаань мартаалай грамотанууд барюулагдаһан байгаа.

Афганистанда алба хэһэн нютагаймнай 8 басагад Улаан-Үдэ хотынгоо больница, поликлиникэнүүдтэ ажаллажа ябанал даа.

Т. БАДМАИН.

Татьяна Алексеевна Долганова Сэлэнгын аймагай Галуута-Нуурай ГРЭС-эй хамһабариин ажахыда һаалишанаар хүдэлдэг. Тэрэ коллектив соогоо түрүүшүүлэй нэгэн гэжэ суурхадаг байна. Татьяна наһаараа залуу юм. Гэбэшье дүй дүршэлтэй һаалишадһаа дутуугүй бэрхээр хүдэлдэг. Дэлгэр һайхан сэдьхэлтэй, ажал хэхэдээ шуран түргэн Татьяна Долганова жэл бүри даажа абаһан үнеэн бүриһөө 2000—2500 килограмм һүһаана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. А. Долганова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ВЕТЕРАНУУД БЭЛЭДХЭЛДЭ ХАБААДАНА

Бүхы гүрэн дотор Илалтын 50 жэлэй ойдо бэлэдхэл боложо байна. Тиимэһээ Яруунын аймагай захиргаанай дэргэдэхи ветерануудай бүлгэмэй ябуулжа байһан ажалаар һонирхоһомнай ойлгосотой.

Мүнөө аймаг дотор дайнда хабаадаһан 150 хүн тоологдоно. Бүлгэмэй гэшүүд хүн зониие социальна талаһаа хамгаалха таһагай хүдэлмэрилэгшэдэй хамта дайнда хабаадагшадай, мүн дайнай үедэ ара талада хүдэлһэн хүнүүдэй гэрээр ябажа, байра байдалыень хаража, гуйлтануудыень дүүргэхэ гэжэ оролдодог. Ара талада хүдэлжэ, Илалтын үдэрые дүтэлүүлэлсэһэн 801 хүн үнгэрһэн жэл «Дайнай үедэ шэн габьяата ажалай түлөө» гэһэн медаляар шагнагдаа.

Ветерануудай бүлгэмэй дэргэдэ мүнөө байгуулагдаһан эмхидхэлэй комитедэй тоодо аймагай захиргаанай, хүн зониие социальна талаһаа хамгаалха таһагай, дайнда хабаадагшадай бүлгэмэй президиумэй түлөөлэгшэд ороо. Комитедэй хараалһан олон хэмжээ ябуулганууд яһала бэелүүлэгдэнэ. Тусхайлан хэлэбэл, дайнай бүхы ветерануд түлөөһэгүйгөөр аймагай «Яруунa» газетэ абадаг юм. Наһатын хэлхеэ холбооной таһагайхид мүн лэ түлөөһэгүйгөөр тэрэниие тараана. Эмшэлэлгын, эмүүдые абаха асуудалаар баһал хүнгэлэлтэнүүд тогтоогдонхой.

Аймагай бүхы һууринуудаар дайнай болон ажалай ветерануудта түлеэн асарагдана. Дунда һургуулинуудта тимуровска хүдэлмэри һэргээгдэнэ. Һургуулинй үхибүүд гаргаса бэе үбгэд, хүгшэдтэ түлеэ хахалха гэхэ мэтэ туһаламжа үзүүлнэ.

Волейболоор, шатараар Агуу Илалтын 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан мүрысөөнүүд аймагай эмхинүүдэй хоорондо һаяхан үнгэргэгдөө. Наһатын соёлой таһаг өөһэдынгөө программа бэлдэжэ эхилэнхэй.

Наһата һууринда ажаһуудаг дайнай ветерануд Нимбу Доржиевич Доржиев, Содном Дансаранович Намжилов гэгшэд ветерануудай бүлгэмэй эгээл эдэбхитэй гэшүүд юм. Эдэ хүнүүд тухай бүлгэмэй түрүүлэгшэ М. Е. Чебунина дулаан үгэнүүдые хэлэбэ.

Аймагай Гүндын ветерануудай бүлгэм һуурин соогоо горитойхон ажал ябуулна. Түрүүлэгшэнь — Юлия Алагуевна Егорова. Энэ һуурнай ветерануд түрүүлэгшээрээ бмогорходог, «эжы» гэжэ эмхэргэнээр нэрлэдэг байха юм.

«Ветерануудай бүлгэмэй ажалда мүнгэнэй талаар бэрхэшээлнүүд ушарна. Илалтын жасада байгуулагдаһанхай. Бүлгэмэй эмхидхэһэн элдэб хэмжээ ябуулганууда аймагай захиргаан, захиргаанай дэргэдэхи хүн зониие социальна талаһаа хамгаалгын таһаг мүнгөөр арга шадалаараа туһалхые ороддодог» гэжэ бүлгэмэй түрүүлэгшэ М. Е. Чебунина тэмдэглээ һэн.

Т. ЦЫРЕНОВА.

Дэлгүүрэй үнэ сэнгүүд

ХЭДЫ ТҮХЭРИГТЭ ХҮРЭБЭБ?

Эдеэ хоолой зүйлнүүд	Сэнгүүд
Горкоопторгын	
үхэрэй килограмм мяхан	6000
гахайн —»—	1[illegible]
хониной —»—	3000
Үмсэһөө орохон	
үхэрэй килограмм мяхан	6500—8500
гахайн —»—	13000—15000
хониной —»—	6500
үхэрэй эльгэн	6500
үхэрэй шагайта	2000
үхэрэй отологдоод үлэһэн хэршэдэһэн	4500
үхэрэй тархи (бүхэли зандаа)	10000
үхэрэй хуухалагдаһан тагалсаг	10000
үхэрэй гүзээн (кг)	4000
Загарайн фабрикын	
тахиагай мяхан	6000—7200
дальбараагай мяхан	5170
нугаһанай мяхан	4400
пельмен (кг)	6050
Улаан-Удын мяханай комбинадай	
«Обеденная» сортын колбаса	10340
«Одесская» —»—	17050
«Останкинская» —»—	14080
элдэб сортын колбаса	17500—18500
Гахайн дабһалагдаһан саала	15000
Гахайн дотор өөхэн	7000
Һүнэй зүйлүүдһээ:	
шэлтэй литр һүн	3300
хүргэгдэһэн —»—	2000
саарһан амһартатай литр һүн	3000
250 грамм ээзгэй	3000
250 грамм зөөхэй	3200
саарһан амһартатай хахад литрэй тараг	1600
малай тоһон (кг)	22000
хатаагдаһан һүн (кг)	12000—15000
Загаһанай зүйлнүүдһээ:	
дабһалагдаһан омоли	10000
хүйтөөр сонгоогдоһон омоли	10000
хүргэгдэһэн омоли	8500
хүргэгдэһэн алгана	5500
хүргэгдэһэн холбордой	6000
хүргэгдэһэн ялаагана	2800—3800
хүргэгдэһэн камбала	6000
хүргэгдэһэн һалбарга	10000
хүргэгдэһэн сурхай	7000
хүргэгдэһэн горбуша	6000—6500
хүргэгдэһэн минтай	4500
дабһалагдаһан кета	12000
хүйтөөр сонгоогдоһон булуусхай	10000
хүйтөөр сонгоогдоһон селёдко	10000
Зүгын тоһон (кг)	20000

Тайлбари: Энэ неделиин эхиндэ эдеэ хоолой зүйлнүүд, илангаяа мяханай, загаһанай, һүнэй зүйлнүүд, огородой эдеэн болон жэмэс ехэл элбэг байгаа. Зүгөөр тэдэнэй үнэ сэнгүүдэй айхабтар үнэтэй байхадань, юрын ажалша хүнүүдтэ, наһатай, үлбэр үбшэн зондо худалдажа абахань угаа хүшэр ха юм. Үнгэрһэн неделиин соо һүнэй зүйлнүүдэй сэн дахинаа дээшэлбэ. Урдахи неделидэ шэлтэй литр һүнэй сэн 2880 түхэригтэ байһан һаа, мүнөө тэрэ 3300 солхообто болоо. Мяханай сэн хэмдээ үлэбэ. Огородой эдеэнэй сэн, тэрэ тоодо морхообой сэн 3000, чесногой сэн 5000—8000 түхэригөөр ургаһан байна.

Редакцийн социально-экономическа таһаг.

УНШАГТЫ, ТАНИЛСАГТЫ:

2-дохи нюурта. Ниитын эмхинүүдтэ. Т. Самбялова: «Үгэлгэ үгэхэ бэшэ, үриеэ бусааха ёһотой»; «Ветерануд тухай Хуулиин» тайлбари; Эдсэ хоол элбэгжүүлгэ —эгээл шухала зорилго. Л. Хардаев, И. Калашников: «Сэгээ сэнтэйшье, эмтэйшье»; Агуу Илалтын 50 жэлэй ойдо. Д. Жугдурова: «Тэрэ холын үдэрнүүдтэ».

3-дахи нюурта. М. Хомонов: «Эрдэмтэ, эрхим багша»— академик С. А. Козиной ажал ябуулга тухай; Д-Р. Цыренжапов: «Субарга — хэтэ наһанай дурасхаал»; Номой таг. Л. Намжилон: «Хэрэгтэй заабаринууд үгтэнхэй»; Дамба Дашанимаев: «Туламтай шоно»—үльгэр.

4-дэхи нюурта. Агуу Илалтын 50 жэлэй ойдо. Д. Гомбоев: «Дурдалга бэшэгэй мүрөөр»; Э. Будаев: «Һургуулиин музей соо» — фото-мэдээсэл; ТВ-гэй ерэхэ долоон хоногой программа. Спортын һонин.

Ниитын эмхинүүдтэ

«ҮГЭЛГЭ ҮГЭХЭ БЭШЭ, ҮРИЕЭ БУСААХА ЁҺОТОЙ»

Үзэл бодолойнгоо түлөө, хамалганда орогшодой, гүрэлгэ мүрдэлгэһөө хохидогшодой эблэл байгуулгын конференци Улаан-Үдэ хотын Советскэ районой захиргаанай байшан, соо үнгэрбэ. Районой захиргаанай түлөөлэгшэд, республикын прокуратурын, Тагнуулай федеральна албанай, ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд конференцидэ хабаадалсаба.

Районой захиргаанай гулваа Г. А. Айдаев элидхэл хэхэдээ, тус эблэлэй гол зорилгые иигэжэ тодорхойлбо:

— Үзэл бодолой түлөө хамалганда орогшодой, тэдэнэрэй бүлынхидэй, үри хүүгэдэйнь нэрые сагааруулха, хуулита эрхэнүүдыень хамгаалха, мүнөөнэй хүшэр сагта али болохоор дэмжэхэ, туһалха шухала.

Элидхэл соо Тагнуулай федеральна албанай (ФСК) архивуудһаа абтаһан тоо, баримтанууд сугларагшадай анхарал татаба. Үнэхөрөөшье, тэдэ һүрөөтэй жэлнүүдтэ хэды олон зон худал хуурмагаар гэмнэгдэжэ, баригдажа тушаагдаһан, сүлэгдэһэн, саазалуулагдаһан байна гээшэб! 1930 оноо 1953 он хүрэтэрхи хугасаа соо республикымнай 11276 хүн хамалганда орохон байна. Эгээн шэрүүн үедэ, 1937-38 онуудаар 6836 хүн баригдажа тушаагдаһан юм. Тэдээн соохоо 2 мянга гараниинь НКВД-гэй документнүүд соо хэлэгдэһээр, нэгэдэхи категориин хэһээлтэдэ — толгойн саазада хүртэһэн байха юм. 2267 хүн «диверсантнууд» гэжэ, 348 хүн — «япон шпион», мүн бусадшье оло олон гүрэнүүдэй тагнуулнуудай даабари дүүргэдэг, Эхэ орондоо урбагшад гэжэ гэмнэгдээд, эрхэһээ хаһагдаһан байгаа. 2227 хүн «панмонголист» гэһэн гэмнэлгэдэ хүртөө һэн. Буряад арадай урдаа хараха эрхим бэрхэ хүбүүд, үндэһэн сэхээтэнэй түрүү зэргэдэ ябагшад, БМАССР-эй хутэлбэрилэгшэд (бүхыдөө 38 хүн) — Ербанов, Мункин, Дабаин, Маркизов, Доржиев, Дампилон, Похосоев, мүн эрдэмтэд, уран зохёолшод, ниитын ажал ябуулагшад Ц. Жамцарано, Б. Баранин, Ц. Дон, Э-Д. Ринчино болон бусад олон хүнүүд эдэ жэлнүүдтэ саазалуулагдаа.

1864 лама хамалганда орохон, олониинь, тэдэнэй тоодо элитэ гүрэн турын ажал ябуулагша; дипломат, цанид-хамба А. Доржиев, НКВД-гэй түрмэ шорондо наһа барахан байна.

Буряад орондо сүлэлгэлэ байһан 2643 литовецууд мүнөөнэй Литвада булгадаа сагааруулагданхай. Гадна гэртэхиндэнь, үри хүүгэлтэнь Литвагай правительство тэрэ үедэ буляагдажа абтаһан зөөриинь хэм хэмжээгээр мүнгэн тэдхэмжэ түлэһэн байна. Харин манай республикада, мүн бүхыдөө Россида хамалганда орохон зоной зөөрине бусааха талаар хэрэг ёһотоор бэлүүлэгдэнэгүй, — гэжэ Г. А. Айдаев тэмдэглэбэ.

1989—1994 онуудта республикын прокуратура 5383 эрхэтэнэй хэрэгүүдые хаража үзэһэн байна. Тэдээн соохоо 348 эрхэтэн сагааруулагдаагүй үлөө. Г. А. Айдаевай хэлэһээр, үзэл бодолой түлөө хамалганда орогшодто пенсиинь 50 процент дээшэлүүлэгдээ. Жэшээнь, Советскэ районой зоние социальна талаһаань хамгаалгын таһаг сагааруулагдаһан хүнүүдэй байра байдал тухай тодорхой мэдээнүүдые бүридхэнхэй. Бүхыдөө район соо 168 хүн үзэл бодолой түлөө хохидогшод эжэ тодорхойлогдонхой. Харин эдээнһээ ондоо үшөө хэды зон хохидононшье һаа, бүридхэлдэ абтаагүй байнаб? Энээн тушаа, мүн эблэлэй гэшүүн бүхэндэ тодорхой туһаламжа үзүүлхэ тухай элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадагшад хэлээ һэн.

С. Д. Ангабаев, С. Ц. Махачкеева, Л. Т. Кубальская гэгшэд «арадай дайсадай» үринэр гэһэн нэрэтэй ябаһан сагаа дурсаад, хамалга харшалгада орохон хүнүүдэй нэрые сагааруулха дэмбэрэлтэй хэрэгэй саашадаа урагшатай, амжалтатай байхые үреэбэ. Үзэл бодолой түлөө хамалганда орогшодой республиканска эблэлэй түрүүлэгшэ Н. Г. Дамдинов, энэ эблэлэй түрүүлэгшын орлогшо А. Е. Совгир гэгшэд эмхинагээ бэелүүлһэн ажал хэрэг тухай хөөрэбэ, дүй дүршэлтэйгөө суглараг шадые танилсуулба. Эблэлэй хүтэлбэри республикын Президент Л. В. Потаповтай уулзаһан байна. Тиихэдэ Президент эблэлэй хэрэгүүдтэ али болохоор туһалха байһанаа мэдүүлээ. Мүн ФСК-гай зүгһөө горитой туһаламжа үзүүлэгдэнэ. Хамалганда орогшодой зөөриие бусааха тухай мэдүүлгэ 500 хүн бариһан байна. Теэд энэ шэглэлэй хэрэгүүд ехэ хүшэрөөр бэелүүлэгдэнэ. Илангана ехээр ядаһан 209 хүндэ тус тустань 50 мянган түхэригэй мүнгэн тэдхэмжэ үзүүлэгдээ.

Конференциин түгэсхэлдэ районой эблэл эмхидхэн байгуулха тухай шиидхэбэри баталагдан абтаа. 11 хүнһөө бүридэһэн районой эблэлэй правлени һунгагдаба. Үгэ хэлэгшэдэй нэгэнэй тэмдэглэлһээр, хамалганда орогшод, тэдэнэй үринэр «гүрэнһөө, обществоһоо үгэлгэ эринэгүй. Тиимэһээ гүрэн үгэлгэ үгэхэ бэшэ, үриеэ бусааха ёһотой». Энэнь тон зүб гэжэ һанагдана. Худал хуурмагаар гэмнэгдэжэ, зобоһон зоной нэрые сагааруулха, нэрэ хүндыень бусааха саг үгэжэ ерээ.

Т. САМБЯЛОВА.

Эдеэ хоол элбэгжүүлгэ—эгээл шухала зорилго

СЭГЭЭ СЭНТЭЙШЬЕ, ЭМТЭЙШЬЕ

Адуун һүрэг үсхэбэрилхэ гээшэ буряад арадаймнай анхан сагһаа хойшо абажа ябаһан ёһо заншал болоно. Энэ талаар баян дүй дүршэлһөө, байгаалиин тааруу уларилһаа уламжалан, мүнөөшье Буряадай газар дайда дээрэ адуун һүрэгые үсхэбэрилжэ, гүүнэй һүһаахэ, сэгээ буйлуулха арга боломжонууд бии. Гүүнэй һүн хадаа ехэ сэнтэй диетическэ болон эмнэлгын зүйл гэжэ тоологдодог гээшэ.

Гүүнэй һүн гол хуби зүйлнүүдээрээ бусад малай һүнһөө онсо илгардаг юм. Һүнэй бүридэлдэ 6—7 процент һүнэй сахар гэдэг оролсоно, энэ зүйл эхэнэр хүнэй һүн соо бии. Физико-химическэ шэнжээрээ гүүнэй һүнэй тоһото бодосууд баһал ондоо. Дангаараа зүйлнүүдһээ энэ һүнэй бүридэлдэ казеин, альбулин, глобулин гэхэ мэтэ оролсоно. Үнеэнэй һүн соо 85 процент казеин, 15 процент альбулин ородог һаа, гүүнэй һүн соо эдэ хоёр зүйлнүүдэй хэмжээн хоорондоо адли тэнсүүритэй. Тиимэһээ гүүнэй һүн альбуминова гэжэ тоологдодог. Ниимэ һүнэй эдэхэдэ, үдхэн шалхамаг бии болодоггүй юм.

Энээнһээ гадна һүнэй бүридэлдэ С, А, Р, В гэхэ мэтэ олон янзын витаминууд оролсоно. Бүридхэгдэһэн хуби зүйлнүүдээрээ гүүнэй һүн эхэнэр хүнэй һүнтэй адлирхуу.

Мүнөө үедэ нарай үхибүүдээ эдэлүүлхэ эхын һүнэй дуталдаха ушарнууд али олон үзэгдэнэ. Медицинын баримтануудаар, нарай үхибүүдэй гурбанайнь нэгэ хубида эхынь һүнэй дуталдаһан ушарһаа нэмэлтэ хоол түрүүшын үдэрнүүдһээ хэрэгтэй болоно. Иимэ хоол шанарааараа эхын һүнтэй адли байха ёһотой бшуу. Магазинууд соо манай гүрэнэй, мүн хари гүрэнүүдэй гаршагтай үхибүүдэй хоол элбэгээр табигдаһан байдаг. Теэд үнеэнэй һүнһөө бүйлуулһан иимэ эдеэ хоолой бүридэлдэ нарай үхибүүнэй организмдатоп хэрэгтэй ёһотойл биологическа зүйлнүүд үгы бшуу. Тиимэһээ иимэ эдеэ хоолһоо үхибүүд диатез, аллерги гэхэ мэтэ үбшэнөөр үбдэдэг, хоолоо эдеэшүүлхэнь муудадаг байна.

Тиихэ зуура гүүнэй шэнэ һүн — нарай үхибүүдтэ эдюулхэдэ тон хэрэгтэй. тааруу продукт. Үхибүүдэй эдеэ хоолдо энээнийе хэрэглэхэ асуудал мүнөөнһөө шиидхэжэ эхилхэ ёһотойбди гэжэ һанагдана.

Мүнөө дээрээ гүүнэй һүсэгээ (кумыс) үйлэдэбэрилгэдэ хэрэглэжэ болоно. Үлэтэй, эмнэлгын энэ продукт үбшэн, мүн элүүршье хүндэ ехэ туһатай. Аятай аргаһаа ондоо, тэрэ элдэб үбшэнгүудые аргалха шадалтай байха юм. Илангана уушханай ханяадатай зондо сэгээ уухада һайн. Республика дотор сэгээ үйлэдэбэрилгын хэмжээн тон бага гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Адуун һүрэгтэй ямаршье ажахыда энэ асуудал шиидхэжэ боломоор гэжэ һанагдана. Колхоз, совхоз, фермерэй ажахынуудта гүүнүүдые һаалга һайн эмхидхээ һаа, бага бэшэ һүншье һаагдаха, тэрэшэлэн сэгээшье үйлэдэбэрилгэдэхэ байгаа.

Сэгээ буйлуулгын сезонно фермэнүүдые байгуулха шухала. Зэдын аймагай «Торейский» гэһэн мориной заводой, мүн Түнхэнэй «Мир» колхозой ажалайнь дүй дүршэлһөө абаад харахада, гансашье нютагай эмнэлгын эмхинүүдые бэшэ, мүн дүтэ нааша байһан нуурнуудай хүн зонине иимэ фермэнүүдтэ буйлуулһан сэгээгээр гүйсэд хангахаар байна. Фермэ байгуулхада тиимэшье ехэ гаргашатай бэшэ. Адуун һүрэгһоо һаамал гүүнүүдые илгаад, холын бэлшээридэ гаргангүй, нэгэ газарта байлгаха шухала.

Сэгээ худалдалга манай һанахада, эгээл шухала, орёо асуудал. Эндэ республикын засагай дээдын зургаануудай дэмжэлгэ, мүнгэн туһаламжа хэрэгтэй. Республикын Элүүрые хамгаалгын министерствын дэргэдэ һүн шэглэлтэй адуу үсхэбэрилгын нэгэ ажахы байгуулаа һаа, зүйтэй байгаа һэн ха.

Жэшээлэн хэлэбэл, Ивалгын, Кабанскын, Хойто-Байгалай аймагуудта эмхидхэбэл, таарамжатай. Ерээдүйдэ энэ ажахы сэгээ үйлэдэбэрилгын гол предприяти болохо ёһотой. Манай һанамжые республикын Хүдөө ажахын министерствын мэргэжэлтэй хараадаа абажа, энэ асуудалаар һонирхоһон эмхинүүдтэй суг эмхидхэлэй хүдэлмэри эхилхэ бээ гэжэ найданабди. Энэ хадаа диетическэ, эмнэлгын, сэнтэй продуктаар республикын хүн зониие хангалга һайжаруулха һэн.

Л. ХАРДАЕВ,
Буряад Республикын габьяата зоотехник,
И. КАЛАШНИКОВ,
хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат, доцент.

Министртэй уулзалга

Энэ неделиин эхиндэ Буряад Республикын хүдөө ажахын болон эдеэ хоолой министрэй туһалагша З. А Тэлинэй урялаар «Буряад үнэн» болон «Бурятия» газетэнүүдэй редакциинуудай корреспондентнүүд министерствын аппарадай үйлэдбэриин суглаанай хүдэлмэридэ хабаадалсаха аза талаантай байба. Министр А. М. Шевченко суглаагаа нээхынгээ урда тээ манай Буряад орондэ түрүүшынхеэ байгуулагдаһан республиканска гүрэнэй бэшэ Нэгэдэхи пенсионно жасые даагша Тагар Пурбуевич Ламбаевта үгэ үгэһэн байна.

Тэрэ өөрынгөө байгуулһан жасын мүнөөнэй байдал, мүн саашанхи хараа зорилгонууд тухай тодорхойгоор хөөрөөд, хэрбээ энэ жасада орохо дуратайшуулай байгаа гэшэ һаань, халуунаар угтан абаха байһанаа найдуулба.

Удаань Анатолий Михайлович Шевченко Буряад Республикаһаа Голланди ошоһон бүлэгэй хэһэн хүдэлмэри, тэндэ ямар хэлсээнүүдэй баталагдаһан тухай тодорхойгоор хөөрэһэн байна. Һүүлдэнь энэ неделиин соо, мүн ойрын сагта ямар асуудалнуудай дары шиидхэгдэхэ зорилгонуудые хаража үзөө.

Новокузнецк хотодо Россин Хүдөө ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөндэ хабаадажа ерэһэнээ министрэй нэгэдэхи орлогшоор һаяхан томилогдоһон В. Л. Гарматаров тобшохоноор хөөрэбэ.

Министерствын аппарадай суглаан час хахадай турша соо үнгэргэгдэбэшье, хүдөө ажахыда ямар хубилалтануудай боложо байһые яһала ойлгожо абахаар байгаа.

Д. ДОНДОКОВ.

ЭЛШЭ ХҮСЭ ҮЙЛЭДБЭРИЛЭГШЭДЭЙ ЭРИЛТЭЭР

Һүүлшын гурбан һарын туршада салин хүлһиень һаатуулһан ба тус тус ажалша коллективуудээр мүнгэ зөөриие хэр зүбөөр хубаарилһан тухай Буряад Республикын Президент Л. В. Потаповай нэрэдэ 1-дэхи ба 2-дохи ТЭЦ-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй оруулһан хамтын гомдолой мүрөөр элэ хоёр коллективэй салин хүлһэндэ мүнгэн сангай хэр зүбөөр гаргашалагдаһые акционернэ «Бурятэнерго» бүлгэмэй шалгалтын комиссар дары шалгаха тухай захиралда абтанхай.

Тохёолһон байдалые бүри түргэнөөр аад, мэргэжэлэй хэмжээндэ хаража үзэхын тула комиссиин хүдэлмэридэ министерствэнүүдэй, албан зургааануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд хабаадуулагдаа. Комисси февралиин 16 хүрэтэр хэһэн хүдэлмэри тухай мэдээсэлээ республикын Правительствада дамжуулха уялгатай.

Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Л. П. Табалаевай толгойлдог правительственна комисси дээрэ акционернэ «Бурятэнерго» бүлгэмөөр 1-дэхи ТЭЦ-эй счётдо 200 миллион түхэриг, 2-дохи ТЭЦ-эй счётдо 130 миллион түхэриг оруулха тухай шиидхэбэри абтаа гэжэ промышленностиин элшэ хүсэнэй ба транспортын министрэй орлогшо В. Г. Ларионов хэблэлэй албанда дуулгаа. Мүн Улаан-Үдын захиргаан акционернэ «Бурятэнерго» бүлгэмдэ 600 миллион түхэриг таһалжа үгэхэ ёһотой юм.

Дулаанай ба электрын элшэ хүсэнэй түлөө үритэһэн бюджетнэ эмхи зургаанууд Финансын министерствын зүгһөө тусхай анхаралда абтанхай.

Буряад Республикын Президентын ба Правительствын хэблэлэй албан.

ТЭРЭ ХОЛЫН ҮДЭРНҮҮДТЭ

1944 он түрэл орнойнгоо газар дээрэһээ фашис сэрэгшэдые орогүй намнажа эхилһэн саг гэжэ совет-германиин дайнай түүхэдэ орэнхой. 2-дохи Украинын фронтын сэрэгшэд мартын 26-да Румыниин хилэ нэбтэржэ ороо һэн. Энэл һарынгаа 29-дэ фронтын сэрэгшэд Прутмурэн гаталжа, Румыниин дэбисхэр дээрэ дайн сэрэгые гаргажа, дайлалдажа эхилэлэй.

Табин жэлэй саада тээ нютагай хэблэлнүүд юун тухай бэшэдэг байгааб гэжэ түүбэрилэн харуулха гэгдэһэн байна. Тиигэжэ 1944 оной эсэсэй, 1945 оной эхинэй газетэнүүдые ирахада, тэрэл саг тухайдаа, сэрэг дайндахи үйлэ хэрэгүүдые, ара талада ажалладаг зоной хүдэлмэриие харуулһаниинь ойлгосотой. Сэрэгшэдэйшье, ара талын ажалшадайшье хүсэл зориг илэлтын хэрэгтэ сүм зорюулагданхай байгаа.

ХАС ТАМГАТАНАЙ УУРХАЙ РУУ БУУДАЖА ЭХИЛБЭ

Гвардиин капитан Геращенко гэгшын артиллеристнүүд фашис сэрэгшэдые үгы хэжэ нюдэжэ ябаад хойноһоонь намнахадаа, дайсанай газар тээшэ үхэр буугай һомонуудай хүрэхөөр болоторэо дүтэлжэ ерэбэ. Эдэ бүрэдэнөө дууһан тооложо гаргаад, Геращенко батарейдэ команда үгэбэ:

— Фашистнарай уурхай руу буу... Үхэр буунууд нүержэ эхилбэ. Шэхэ дүлиирмэ абяан хэдэн удаа хүнхинэбэ.

Расчедуудай командирнууд, гвардиин сержантнууд Хаджимуратов, Антонов, Чабаненко, Налимов, Черкасов, Выхристенко, старшина Михайлов болон бусад дайсанай уурхай руу түрүүшын һомонуудые табихадаа, сэдьхэлээ ямараар ханаагаа, омогорхоо гээшэб.

— Фашистнарай уурхай руу түрүүшын снарядуудые ябуулжал мэдээбди даа,— гэжэ тэдэнэр сэдьхэлээ ханагдар хэлэһэн юм. Элдэб илгаа, холын бэлшээридэ гаргангүй, нэгэ газарта байлгаха шухала.

Сэгээ худалдалга манай һанахада, эгээл шухала, орёо асуудал. Эндэ республикын засагай дээдын зургааануудай дэмжэлгэ, мүнгэн туһаламжа хэрэгтэй. Республикын Элүүрые хамгаалгын министерствын дэргэдэ һүн шэглэлтэй адуу үсхэбэрилгын нэгэ ажахы байгуулаа һаа, зүйтэй байгаа һэн ха.

Жэшээлэн хэлэбэл, Ивалгын, Кабанскын, Хойто-Байгалай аймагуудта эмхидхэбэл, таарамжатай. Ерээдүйдэ энэ ажахы сэгээ үйлэдбэрилгын гол предприяти болохо ёһотой. Манай һанамжые республикын Хүдөө ажахын министерствын мэргэжэлтэй хараадаа абажа, энэ асуудалаар һонирхоһон эмхинүүдтэй суг эмхидхэлэй хүдэлмэри эхилхэ бээ гэжэ найданабди. Энэ хадаа диетическэ, эмнэлгын, сэнтэй продуктаар республикын хүн зониие хангалга һайжаруулха һэн.

Л. ХАРДАЕВ,
Буряад Республикын габьяата зоотехник,
И. КАЛАШНИКОВ,
хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат, доцент.

Манай тайлбар

ВЕТЕРАНУУД ТУХАЙ ХУУЛИ

(Түгэсхэл. Эхиниинь февралиин 11-нэй, 14-нэй дугаарнуудта).

III.

Хуулиин 16-дахи статья дотор **бусад гүрэнүүдэй газар дээрэхи дайшалхы ябуулгануудай ветерануудые** социальна талаһаань хамгаалха хэмжээнүүд тухай хэлэгдэнэ. Урдахи тайлбари соо хэлэгдэһэн, дайнай ветерануудта үгтэхэ хүнгэлэлтэнүүд ехэнхидээл тэдээндэ үгтэхэ байна гээшэ. Нэгэ нимэ илгаа байха хэбэртэй. Энэ бүлэгэй ветеранууд, хэрбээ тэрэ дайшалхы ябуулгануудай үедэ шархатаһан, контузи абаһан гү, али гэмэлтэһэн байгаа һаа, хоёр жэл соо нэгэ дахин түмэр замай, агаарай болон уһанай транспортаар гү, али автомобильна уласхоорондын транспортаар орон соогоо ябаад ерэхэ эрхэтэй. Энээнэй орондо 50 процент түлбэритэйгээр жэл бүхэндэшье ябахада болохо юм байна. Бусадтал адли, гэр байрын түлөө 50 процентыень түлэхэ, түлбэригүйгөөр эм дом абаха, шүдэ табюулха гэхэ мэтэ хүнгэлэлтэнүүд байхал юм байна даа.

Дайшалхы сэрэгүүдэй тоодо ороогүй частнуудта, сэрэгэн-һуралсалай эмхи зургааануудта 1941 оной июниин 22-һоо 1945 оной сентябриин 3 хүрэтэр алба хэһэн, тингээд «Германиие илаһанай түлөө», «Японие илаһанай түлөө» медальнуудаар шагнагдаһан сэрэгэй алба хаагшадта-ветерануудта мүн лэ иимэрхүү туһаламжа болон хүнгэлэлтэнүүд хүргэгдэхэ ушартай. Хуулиин 17-дохи статья соо бэшэгдэһэнэй ёһоор, бусад хүнгэлэлтэнүүдһээ гадна эмшэдэй үгэһэн рецептын үндэһөөр эм дом абахадаа, 50 процент мүнгыень түлэхэ, түлбэригүйгөөр шүдэ табюулха болон бусад протез хүүлэхэ, городой транспортаар түлөөһэгүйгөөр ябаха, город шадарай түмэр замай болон уһанай транспортаар ябахадаа, 50 процент түлбэриень түлэхэ эрхэтэй байха юм.

Саашань Ленинградай блокадын үедэ тэндэ хүдэлһэн хүнүүдэй социальна хамгаалата тухай дэлгэрэнгүгээр найруулан бэшэгдэнхэй.

Хуулиин 20-дохи статья дотор **дайнай үедэ ара талада хүдэлжэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ шэн габьяатайгаар хүдэлһэнэингөө түлөө СССР-эй орден, медальнуудаар шагнагдаһан ветерануудта** нимэ хүнгэлэлтэнүүд үгтэхэ гэбэл:

— Россин хуулинуудтай зохилдуулан, пенсиин хэмжээе дээшэлүүлхэ, налог татахадаа хүнгэлэлтэ үзүүлхэ;

— гэр байра, саадай гэр абахын, тэрэ участогаа болбосон түхэлтэй болгохын тула банкнуудһаа хүнгэлэлтэтэй урьһаламжа нэгэ удаа абаха эрхэтэй;

— сад-огородой нэгэдэлдэ түрүүшын ээлжээндэ орохо, мүн гэр байра барихын тула тогтоогдоһон хэмжээнэй газар түлөөһэгүйгөөр абаха эрхэтэй;

— 50 процент түлбэритэйгөөр эм дом абаха;

— түлөөһэгүйгөөр шүдэ табюулха, мүн ондоошье протезнүүдые хүүлэхэ эрхэтэй;

— городой бүхы түхэлэй пассажирска транспортаар түлбэригүйгөөр ябаха;

— город шадарай түмэр замай болон уһанай транспортаар 50 процент түлбэритэйгөөр ябаха эрхэтэй;

— өөртөө таарама сагта жэл бүриингөө амаралта абаха, мүн тиихэдэ салин абахагүйгөөр хоёр долоон хоногой туршада нэмэлтэ болгон амарха:

— наһатайшуулай болон инвалидуудай интернат байшангуудта түрүүшын ээлжээндэ орохо эрхэтэй байха юм.

Гэр байрын түлөө, мүн коммунальна хангалгын түлөө 50 процент түлбэри түлэхэ тухай энэ статья соо юуншье хэлэгдэнэгүй, харин ажалай ветерануудай социальна хамгаалалта дотор нимэ хүнгэлэлтэнүүд бэшэгдэһэн байха юм. Тэрэ хүнгэлэлтэ абаха гээ һаа, «Ажалай ветеранай» үнэмшэлгэ хэрэгтэй болохо юм ха даа. Гэр байрын талаар хүнгэлэлтэ дайнай жэлнүүдтэ ара талада хүдэлэгшэдтэ үгэхэ гээд сэхэ бэшээгүйнь ехэл ойлгосогүй байна. Энээниие саашадаа тодорхойлхо ёһотойл ха гэжэ һанагдана.

Эдээннээ саашань Эсэгэ ороноо хамгаалалгын Агууехэ дайнай наһа барахан хабаадагшадай, инвалидуудай, мүн бусад гүрэнүүдэй газар дээрэхи дайшалхы ябуулгануудай наһа барахан ветерануудай гэр бүлэнүүдэй гэшүүдые социальна талаһаань хамгаалха хэмжээнүүд найруулагданхай. Юрэл бэшэгдэдэг туһаламжын зүйлнүүдтэй хамта түлбэригүйгөөр эм дом абаха, гэр байрын ниитэ хэмжээнэй түлөө, үшөө коммунальна хангалгын түлөө, радио, телефоной түлөө 50 процент түлбэри түлэхэ гээд бэшэгдэнхэй юм байна. Мүн городой транспортаар түлөөһэгүйгөөр ябаха тэдэ эрхэтэй.

Ажалай ветерануудые социальна талаһаань хамгаалха хэмжээнүүд тус Хуулиин 22-дохи статья соо дууһан бэшэгдэнхэй. Ямар туһаламжа болон хүнгэлэлтэнүүд тэдээндэ хүртэхэ байнаб гэхэдэ:

— пенсидэ гарахын урда тээ ябадаг поликлиникэдээ саашадаашье бээ үзүүлхэ, түлбэригүйгөөр гүрэнэй болон муниципальна эмшэлэлгын газарнуудһаа медицинскэ туһаламжа абаха;

— пенсидэ гараха наһанайнгаа хүрэһэнэй һүүлээр түлбэригүйгөөр шүдэ табюулха, мүн шүдээ заһабарилуулха;

— өөртөө таараха сагта жэл бүриингөө амаралта абаха, тэрэшэлэн салин абахагүйгөөр нэгэ һарын нэмэлтэ амаралта абаха эрхэтэй;

— бүхы түхэлэй пассажирска городой транспортаар түлөөһэгүйгөөр ямаршье газарта ябаха;

— город шадарай түмэр замай болон уһанай транспортаар тогтоогдоһон үе сагта 50 процент түлбэритэйгөөр ябаха эрхэтэй;

— гүрэнэй болон муниципальна мэдэлэй, мүн үмсэлэгдэһэн гэр байрые ажаһуудаг ветеранууд, һэн ниитэ талмайнь лөө 50 процент тэйгөөр мүнгэ түлэ но:

— коммунальна гын (уһаар, газаар трын болон дулаан рой зөөлгэн) түлөө рин 50 процент м газарһаа халуун лаасуулдаггүй гэр ран ажаһуугаа һаа, шын түлөө, мүн зөөжэ асаруулһанай мүнгэ абаха ёһотой майай хэнэйшье мэдэ тэ һууһанһаа дулд

Ажалай ветеран гарахадаа, хүдэлжэ предприятиингаа эрхэтэй байха, мүн раяа һайжаруулха, но-ажаһуудалай бэ гэгээрэлэй эмхи зүй дай зүгһөө хангал үмсэлэлгэ ба акци гада хабаадаха эр

Гүрэнэй туһа гадна предприяти, гаан болон эмхинүүд тагай өөһэдыгөө хүн гын зургаанууд, өө риингөө арга боло һаа дулдыдан, нэм һаламжа болон х нүүдые өөһэдыгөө хүдэлмэрилэгшэдтэ тоохо эрхэтэй гээд дотор заагдана.

Сэрэгэй албанай, лэн дотоодын х зургааануудай, прок юстициин болон с ветерануудые с таланаань хамгаал жээнүүд Россин циин тус-тустань тусхай хуулинуудан хойлогдодог байха рэ дурдагдаһан ве юрэнхы дээрээ хүн наһанайнгаа пенси ха болзорой хүсэһэ лээр лэ, ажалай ве та тогтоогдоһон х нүүдтэ хүртэхэ эр лохо гээд онсолон

Ветеранууд туха Федерациин Хуули бадахи бүлэг «Т дүрнүүд» гээд н хэй.

Энэ бүлэг дотор нуудай ниитын эм байгуулха тухай статья дотор тай дана.

Федеральна тус тогтоогдоһон өө эрхэнүүд ба хүнгэ дые хамгаалхын т раннууд сүүдтэ хан хэтэй.

1992 оной январ лотор СССР-эй Пра вын болон Россин цин Правительст лэг бүхэнэй ветер шаа тогтооһон нэг үнэмшэлгэнүүдые һанай үдаа эдэ ве та хүнгэлэлтэнүүд дэхэ ёһотой гээд байна.

Ветеранууд туха 1995 оной январи гэхэ гү, али тусха «Россин газетэдэ» доһоноһоо хойшо оробо гээшэ.

«Россин га

Агуу Илалтын 50 жэлэй ойдо

ТЭРЭ ХОЛЫН ҮДЭРНҮҮДТЭ

СОВЕТ ИНФОРМБЮРОГОЙ

Январиин 2-ой мэдээнһээ

Январиин 2-ой туршада Будапешт шадар хүреэлэгдэһэн дайсанай сэрэгшэдые усадхахын түлөө манай сэрэгшэд дайлалдажа, городой зүүн хажуугай 232 кварталые, баруун тээхи 63 кварталые эзэлбэ.

Комарно гэдэг городой зүүн-урдуур дайсанай ябаган сэрэгэй, танкнуудтай ехэ добтолгые манай сэрэгшэд тогтоогоод, сэрэгшэдыеньшье, техникыеньшье ехэ хороло гэмтэлдэ оруулба.

Фронтын бусад участогуудта балай ехэ хубилалтанууд болоогүй.

Январиин 1-нэй үдэр манай сэрэгшэд немецүүдэй 19 танк үгы хэһэн байна. Агаарай байлдаануудта зенитнэ артиллереэр буудажа, дайсанай 4 самолет унагаагдаа.

ШАРХАТАҺАН СЭРЭГШЭДТЭ ПИОНЕРНҮҮД АЙЛШАЛБА

Энэл газетын январиин 12-ой хуудаһанһаа

65-дахи эхэнэрэй һургуулиин пионернүүд —басагад госпитальдо ерэжэ, концерт табихань гэжэ үглөөнһөө эли болоһон байгаа. Эдэнэрнай ехээр хүлеэгдедэг айлшад байһан шуу. Улаахан галстугуудтай басагад шуу-яатайгаар ерэжэ, палатанууд соо дүүрэбэ. Энэ үедэнь тайзаншуу түхеэрэлгэ зохёогдобо. Энэ үедэ басагад шархатаһан сэрэгшэдтэй хөөрэлдэбэ: эдэнэр һуралсал тухайдаа дуулгаба, фронтдо сэрэгшэдэй дайлалдаһан тухай хөөрэхэдэнь, басагад ехээр һонирхоо, асуудалнуудые һураа, юрэдөөл, хоёр тээнээ һонин ярилдаан болоо һэн. Уданшьегүй дуунууд зэдэлбэ, шүлэгүүд уншагдаба, хатаршадшье эди шэдиеэ харуулба.

Эндэхи госпитальдо хэбтэжэ байһан хүндэшье, хүнгэншье шархатай сэрэгшэд сэдьхэл зүрхыень баясуулһан багашуулда ехэ баяр хүргэбэ, һуралсалдаа амжалтатай ябахыень хүсэбэ. Шархаяа эдэгээжэ, эндэнээ бээ элүүр гарахыень багашуул аргалуулжа байгшадта хүсэһэн байна.

НЕМЕЦ БОГООЛЬОО ХҮҮГЭД СҮЛӨӨЛЭГДЭБЭ

Энэл газетын январиин 7-ой хуудаһанһаа

Венгриин ба Чехословакиин сүлөөлэгдэһэн районуудһаа нэгэ ехэ бүлэг болохо совет үхибүүд Орел город асарагдаба. Эдэнэр немецүүдэй богоолнууд боложо, нилээд удаан сагта зобожо, тулижа ябаа.

Орловско областиин районуудтахи хүүгэдэй гэрнүүдтэ эдэнэр булгадаа байлгагдаха болонги. Эдэнэрэй бээьень тэдхэжэ, һайжаруулхын тула бүхы юумэн хэгдэнэ. Совет бүхы багашуулдал адли, эдэнэр гоёгдоһон шэнэ жэлэй ёлкын хажуудa һаһандэрөө уттаба.

Уншаа, д

һэн г

БУРУУША

ЮАР-ай энэдхэг яһанай ная эрид буруушаг Юуб гэхэдэ, Урда парламентын эдеэ та гансал африка европейскэ кухн бэлдэгдэнэ гээд дүүлээ. Тиимэһээ энэдхэг хоол бэлд ха поварнуудтай һэн эрилтэ энэдэ дууд табиба.

НҮҮЖЭ БУ

Израилиин СНГ-гэй оронуу ерэгшэдтэ дурагш на. Еврейскэ С жэ агентство н үнгэрбэ бшуу. харюусагшадай тнь нүүжэ ерэг хяяа болиё гэдэ Сэхээтэн болоо ильтянууд лэ шэдтэ яһала һа даг байна.

25 НАҺА БОЛОТОР

Африкадахи зиленд гэжэ ко ажаһуудаг малч таряашад ажаһу гаа нилээн бодо бо. Тиигээд үгы байдалһаа түрг хын тулада юу документ баталг

Тиихэдээ Сва нэрнүүд 25 наһ роо үхибүүтэй гүй гээд тооло рилто хазагаа бултыень хэлэ гэжэ документ нэ. Теэд оронн дэй хахадыень ха хэрэгтэй ба мент зохёогдо гүй бэшаал

(Һонинуудыг

Түлын нүүрһэшэд буһалгаална

ТУЛЬСКА ОБЛАСТЬ. «Тулауголь» нэгэдэлэй нүүрһэшэдэй буһалгаан үргэлжэлһөөр. Салин хүлһэнэй талаар үриеэ түлэхэ, тиихэдээ мүнгэнэй үнэ сэнгэй унаһые, хэрэглэгшэдэй үри шэрые хараадаа абаха ёһотой гэһэн эрилтэнүүдые нүүрһэшэд правительствын урда табина.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шулуун нүүрһэ зөөхэ ажал зогсоогдонхой.

НТАР—ТАСС-ай фото.

ЭРДЭМТЭ, ЭРХИМ БАГША

Академик С. А. Козиной ажал ябуулга тухай

...гүлэй дүрбэн жэлэй турш академик Сергей Андреевичь Козиной нэрэ солоо...ата холбоотой дурасхалтай турбан ушар болоо...йна. Энэ хадаа Гэсэр Джангарай болоо... «Монгол тобшын» ойн баяжэ ябуулганууд юм. Тэндэ, С. А. Козиной ...ны һонирхол ходоо...дурсагдагша томо зоо...дта шэглүүлэгдэн...йна.

...ондо Монголой эртэ зохёолой болон түүхэ...баримтата зүйл болоо...йоуса тобшын» найдамтаһаар 750 жэлэй ой...ор тэмдэглэгдээ бэ. Тэрэл жэлдэ хальмаг «...гарай» 550 жэлэй ой ...н һэн. Эдэ гурбан эртэ...н гайхамшагта түүхын...нуудта Сергей Андреевичь Козин бүхы наһаяа...ан гээшэ.

...эртын шэнжэлхы хүү...н тухай хэлэхын урда...н тэрэнэй намтар туухай...н варим тэдыгээршье...н дурдалтай. Юуб гэ...намтар тухайнь мэ...д тон хомор, архи...н газарнуудта олохонь...эй юм. Намтарыень...ситедэй хэшээлнүү...Шарлал соогуур бо...«ябаган» хөөрэлдөө...хадуужа абагша һэм.

А. Козин Астраханска...нэ гарбалтай һэн ха...ой угта дунда шадал...альмагууд байһан юм.

...дүүргэнэнэйгээ...Санкт-Петербург...университедэй хи...гол отделениндэ оро...м. Хитадые шэнжэл...найшье һаа, Монго...шэнжэлхэ мэргэжэлээр...итет дүүргэһэн бай...

...ент Козин айлай гэр...ын гурбан түхэригөөр...даг һэн. Тэрэ үедэ...нүүд ерээдүйнгөө...лһаэ гадуур лекци...ы шагнаха аргатай бэ...Сергей Козин тэрэ үе...дэмжэ экономист Ту...рановскийн лекци...ы шагнадаг һэн. Ту...рановский гээшэ ехэ...ө үгэ хэлэдэг хүн бай...Сергей Козин ерээдүйн...нуурын правительствын...лгэшө Керенскитэй...й лекциинүүдтэ ябадаг...

...А. Козин 1905 ондо...ан ажал ябуулга эхил...финансын советни...Монгол эльгээгдэһэн...Тэрэ сагта Монголой...ын байдал ехэ зада...рад зонһоо налог та...тагдадаггүй байгаа. Дурсагдагша хэрэгые тэрэ бодото дээрэнь бэелүүлээ. Хубисхалай һүүлээр С. А. Козин Россидахи шэнэ байдал тэрэ үедөө ехэ тодоор ойлгоогүй байгаа. Тиимэһээ тэрэнэй политическэ хараа бодол тухай асуудаггүй һэм.

Гэсэрэй 1000 жэлэй ойдо зорюулагдаһан хэмжээ ябуулганууд байгша, 1995 ондо түгэсэхэ юм. Сергей Андреевич Козин удаан саг соо монгол Гэсэрэй темээр ажаллаһан юм. «Гэсэрэй» Я. И. Шмидтын эдэбхеэр немец хэлэн дээрэ хэблэгдэһэнэй удаа С. А. Козин тэрэниие ород хэлэндэ оршуулһан байна. Я. И. Шмидтын монгол Гэсэрые оршуулжа хэблэлээр 130 жэл үнгэрөө.

«Гэсэрые» шэнжэлхэ ажалаа С. А. Козин «Монгол арадуудай эпос» гэһэн хүдэлмэри соогоо үргэлжэлүүлээ юм. Гэсэрэй темээр эрдэмтын хэһэн оролто үгэтэй оршуулга хадаа ород хэлэн дээдэхи ори ганса бүтээл мүн.

«Монгол арадуудай эпос» гэһэн С. А. Козиной хүдэлмэриие һайнаар ойлгоогүй манай буряад зарим эрдэмтэд үндэһэ баримтагүйгөөр гэмнэһэн, шүүмжэлһэн юм.

Эрдэмтын бүхы зохёохы наһанайнь хэрэг хадаа «Нюуса тобшо» болоно. «Эрдэм ухаанай илангаяа түүхээр гүн ехэ мэдэсэтэй һэн тула, хитад, монгол хэлэнүүдые һайнаар мэдэхэ ушарһаа С. А. Козин «Нюуса тобшые» һайнаар шэнжэлэн оршуулжа, бүрин дүүрэнээр хэблүүлбэ гээшэ», — гэжэ Н. Н. Поппе үндэр сэгнэлтэ үгэлэн байдаг.

«Нюуса тобшын» бэшэгдэнээр 750 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Гунга Чимитов, Чимит-Рэгзэн Намжилов гэгшэд энэ зохёол буряад хэлэн дээрэ оршуулжа хэблүүлээ һэн. Дурсагдагша ойн тэмдэглэгдэжэ байһан үедэ Улаан-Удэ хотын олониитын соёлой эмхи зургаануудта, дээдэ һургуулинуудта эрдэмэй хуралнууд үнгэргэгдэжэ, элидхэлнүүд хэгдэжэ, дурсагдагша зохёолые олон талаһаань шэнжэлһэн байха юм. Элидхэлнүүдэй хэблэгдэһэн ушарһаа тэдээн тухай тогтожо хэлэлтэгүй ааб даа.

Хальмаг арадай ехэ зохёол болохо «Джангарта» С.А. Козин шэнжэлхы хүдэлмэринүүдээ мүн лэ зорюулаа юм. 1990 ондо Хальмаг орондо Джангарай ой үргэнөөр тэмдэглэгдээ һэн. Манай Буряадта Джангар тухай «Буряад үнэн» һонинодо шэнжэлхы удхатай статьянууд толилогдоо бэлэй.

С. А. Козин хадаа түүхын материалнуудые хэрэглэжэ байгаад, уран баян үгөөр оршуулгыень хэһэн байдаг. Джангар эпосээр теоретическэ тобшололнуудые «Монгол арадуудай эпос» гэһэн хүдэлмэри соогоо хэхэдээ: «Энэ арадай аман зохёолой дурасхаалта бүтээл соохи баримталагдаһан зүйлнүүд XIV зуун жэлһээ урда үедэ хабаатай, эгээл шэнэ зүйлнүүдынь XVIII зуун жэлэй тэн хахадһаа хойшо бэшэ гэжэ багсаамжалагдана. Джангарай бүри урда үенүүдэ найруулагдаһан хубинууд ойрадуудай политическэ ажабайдалай түлэг соо бүрилдөө гэжэ баталмаар юм»,—гээд бэшэһэн байдаг. **(С. А. Козин. «Монгол арадуудай эпос»).**

С. А. Козин шэнжэлэлгэнүүдээ хэжэ байха үедөө ойрад яһатанай түүхээр ехэ материалнуудые хэрэглэһэн, тэдэ бүгэдын зүйлнүүдһээ тобшолол хэжэ, Джангар үльгэрэй мүндэлһэн үе сагые зүбөөр тухайлһан байха юм. Тиихэдээ эрдэмтэн шэнжэлэлгэээ нимэ баримтатайгаар дүүргэһэн байна: «Зохёолой саашанхи бүрилдэл Тогоон-тайжа хаанай болоод тэрэнэй суута хүбүүн Эсен гэгшын үе сагуудые зураглана. Илангаяа Эсенэй һүүлшын жэлнүүдтэ Ойрад үрэн хүгжэлтынгөө дээдэ шатада хүрэһэн гэхэ. Тэрэ хадаа 1440 тухай онууд байгаа».

Монгол хэлэтэ арадуудай хүушанай дурасхаалта гурбан ехэ зохёолтой академик Сергей Андреевич Козин нэрэеэ холбожо алдаршаһан гээшэ. Монгол туургата арадуудай соёлой, түүхын хугжэлтэдэ ехэ аша туһаяа үзүүлһэн, эрдэм ухаанай ехэ ажалшан — энэ эрдэмтын түрэһөөр мүнөө 116-дахи жэл ябажа байна.

Монгол туургата арадуудай гурбан томо зохёол бүтээлнүүдэй ойн баярнуудай удаа «Түгэсхэлэй үгэ» эндэ хэлэлтэй гэжэ һананаб.

* * *

Мүн лэ ехэ удха шанартай ойн баярые эндэ дурдалтай байна. Энэ хадаа манай буряадуудташье сэхэ хабаатай. Хуушан монгол бэшэгэй бин бслоһоор 790 жэл үнгэрбэ. Академик С. А. Козин хуушан монгол бэшэгэй түүхээр яһала ехэ шэнжэлэлгэ хэжэ, өөрынгөө хубитые оруулһан юм.

* * *

XIII зуун жэлэй Персиин Ильхануудай бэшэгүүдые шэнжэлхэ талаар С. А. Козиной ехэ шухала хүдэлмэринүүд байгаа юм. Дурсагдагша бэшэгүүд арадай болоод хариин эрдэмтэдэй һонирхол татадаг һэн. С. А. Козин тэдэ бэшэгүүдые түүхын талаһаа шэнжэлһэн, мүн зарим тэды үгэнүүдэйнь удха шанар тайлбарилһан юм. Тэдэ бэшэгүүд Франциин корольнуудта, илангаяа Филиппэ зорюулагдаһан байгаа. Монгол хаан Аргун гэгшын түрүүшын бэшэг 1289 ондо, хөрдохинь— Үлзытэ хаанай —1305 ондо бэшэгдэһэн гэхэ.

Эдэ бэшэгүүдые анха түрүүн Абель Ремуза гэгшэ Франциин национальна архивта олоһон байгаа. Бэшэгүүд ямар нэгэн үе сагтаа Ватиканай библиотекэнээ абаашагдаһан гэхэ. Кардинал Евгений Тиссерант гэгшын һайшаал зүбшөөлөөр Ватиканай библиотекэдэ копинууд буулгагдажа, Санкт-Петербургын университедэй библиотекэдэ, «Бонапартын Атласта» хадагалагдажа байдаг. Тэндэнээ минии абаһан буулгабаринууд Буряадай нинтын институдай гар бэшэгэй таһагта хадагалагдадаг юм.

Дурсагдагша бэшэгүүд соо үшөө ойлгодоо, элирүүлэгдээгүй зүйлнүүд бин. Тэдэнние манай хэлэ-бэшэгэй эрдэмтэд үзэжэ, шэнжэлжэ тайлбарилха ёһотой. Бэшэгүүд жэнхэни монгол хэлэн дээрэ бэшэгдэнхэй юм.

Эрдэм ухаанай хэрэгтэ С. А. Козиной оруулһан хубита нэмэри тон ехэ. Тиимэһээ энээхэн статья соо тэрэнэй бүхы зохёохы, шэнжэлхы ажал ябуулгые гүйсэд харуулхын аргагүй ааб даа. Тэрэ хадаа эрхим зэргын багша ябаа. Хүүшанай гар бэшэгүүдһээ ойлгодоогүй үгэнүүдые тон тодоор тайлбарилжа үгэгшэ бэлэй.

М. ХОМОНОВ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

Ага нойман эсэгын буряадуудай дунда Агын дасанай түүхэ домогые мэдэхэгүй зон үсөөншэг байгаа ёһотой. Һүүлэй хэдэн жэлнүүд соо бурхан, шажан тухай, дасангуудай түүхэнүүдые хүн зондо ойлгуулха хүсэлэнтэйгээр дэлгэрэнгыгээр бэшэжэ эхилһэниинь ехэл баясамаар. Агымнай дасан ехэл һонин түүхэтэй юм. Тиимэһээ дасанай шэрээтэ ламанар тухай багаханаар хөөрэлдөө хэ һаамнай, боломоор гэжэ һананаб.

Нэн түрүүн лэ энэ хөөрэлдөөмнай саашадаа урагшатай байг, һанажа ябаһан һанаамнай заабол хүсэлдэнэй гэжэ өөһэдтөө зальбараад, Агын дасанай мэдээжэ магтаалнуудые бултааран үншажа эхилээ һаамнай, тон таарамжатай гэжэ тоолохо байнаб. Энэ магтаалнуудые зон буулгажа абаад, арга шадахысаа уншажа ябаа һаа, ехэ буян хэжэ, ута наһатай, удаан жаргалтай, ажана тэнюун ажаһууха һэн.

1993 ондо Буряадай номой хэблэлээр С. Д. Бабуевай «Магтаал, үреэл, соло» гэжэ ном соо манай Агын дасанай магтаалнууд бэшэгдэнхэй.

Согто-Хангил нютагай Хурса хутагата худанса Шарайд омогой байһан Өөдхэйн Түлөөһэнэй Тэмдээтэнэй дүрбэн сууда гараһан ламанар Агын дасанай түүхэ домогто тусгаар һуури эээлхэ байна. Эдэ ламанар тухай мэдэхэ түрэл гараһаань һургашалжа, үнэн юумые үнэн руунь хөөрэлдэхэ гэһэн зорилго урдаа табяа һэмди. Эдэ ламанар тухай найса мэдэхэ тон дутынь түрэлхид яһала олон бии. Тэдээн соо үндэр наһатай боложо ябаһан Даржабай Содном-Даша аха Зудэхэли һууринда ажаһууна. Мүн тэрэшэлэн курорт Дараһан дээрэ Цыренжабай Дашадондок гэжэ ехэ хөөрөөшэ үбгэжөөл ажаһуудаг. Түрэлэй болохо залуушуул соohоо Наранай Болот гээшэ ехэ юумэ һургашалжа дуулаад, үхибүүдтээ тэрэнээ хөөрэжэ байдаг юм.

Агын дасанай магтаалнууд соо хэлэгдэдэг Ензон багша тухай хөөрэлдэл даа. Ензон багша хадаа Тэмдээгэй Хилэбэй Данжинай Жэгмэд гэжэ ехэ хүбүүниинь байһан. Тэрэ арбан юһэ наһатайдаа Сүүгэл дасанда һураһан Жэгмэд Данжинай гээшэ Сүүгэлэй Ганжарбын багша байһан, тиигээд Ензон гэжэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, Ензон лама гэжэ алдаршаһан байха юм. Агын томо сагаан Согшон дасаниие барюулһан хүн. Агын дасанай тон ехэ толгойлгошо — шэрээтэ тушаалтай, һаарамба зэргэтэй байһан гэхэ. Энэдхэг орондо ошожо, тусгаар һургуули дүүргэжэ, һаарамба зэргэтэй болодог байһан ааб даа. Тахижа байһан бурханайнгаа гунгарбаа соohоо Ензон багшын фотозурагыень гаргажа, намда харуулба. Шобхогор үндэр малгай үмдэһэн, хурса сэбэр шэг шарайтай, гонзод гэһэн нюуртай, энгэртээ медаль зүүһэн, эрхи барһан, олон дабхар олбог дээрэ сэхэ урдаһаамни хаража һууба.

Ензон ламаһаа хойшо Агын дасанай шэрээтэнэр «тогтохоо» болиһон гэдэг. Олон шэрээтэнэр тагаал болоһон... Санаартан Түбэд орон морилжо. Гүнсэ ламаһаа абарал гуйһан юм ха. Гүнсэ лама: «Дасан тушаагнай урда. Онон голой хойто эрьедэ, Шэрүүнэй лама һамгатала, хүүгэдтээ ажаһууна»,—гэһэн абарал буулгаһан байгаа. Гүнсэ ламада хадаг барижа, «Шэрээтэ боложо һууг» гэжэ захил хэһэн байха юм. Шэрүүнэй лама Тулмасаанда һамга, хүүгэдээ зөөлгэжэ орхёод, Агын дасанай шэрээтэ боложо наһа үеэрээ һууһан намтартай.

Зай, мүнөө Тэмдээгэй Хилэбэй Данжинай хоёрдохи хүбүүн байһан, Ага нютагай арад зоной дунда Ринчин-Самбуу Данжинай байтараа. Түбэд орон ошожо, эмэй ном шудалжа ерээд, баһал Агын дасанда һуугаа, эм залажа хүниие аргалдаг «Эмшэ багша» гэжэ суурхаа.

Ага нютагаймнай мэдээжэ болоһон уран зохёолшо, түүзын зүйл хэрэглэгдэдэг. Эмэй хүлэй тоогоор тэды хоног үргэлэ нойргүй эмээ нюдэдэг, худхадаг, хашарангүй буйлуулдаг заршамтай байһан ааб даа.

Энээнтэй дашарамдуулан, баһа нэгэ һонин ушаа хөөрэхэдэ, болохо байна. Нэгэ ондоо эмшэнһээ эм залахадань, үбшэнтэд балай эдэгэжэ үгэбэгүй. Тиихэдэнь Эмшэ багшада хандаха баатай болобо. Тэрэнь эмыень хаража үзөөд, «Танай дансаг багадаа хадаа» гэжэ хэлэһэн юм гэлсэгшэ. Тэрэ «дансаг багадаа» гээшэнь эмэйнь буйлуулга шанартаа лохоһоо дээшэ ямар хүндэ байха бэлэй гэжэ наһатайшуулнай урданайнгаа эмшэниие дурдаһаар лэ байна бшуу.

Тэмдээгэй Хилэбэй Жамсаранай түрэһэн хүбүүн Дамба-Жалсан гээшэ манай Ага нютагта «Үбгэн ламахай» гэжэ алдаршаһан түүхэтэй юм. Үбгэн ламахай Түбэд ошожо һураад, габжа болоһон Агын дасанай шэрээтэ байгаа. Үбгэн ламахайн Түбэдһөө нютаг ороноо бусажа ерэхэдэнь, түрэһэн хайрата эхэнь гээгдэһэн байжа, тон түрүүн Алтан Түшэлгын дэргэдэ газар гуйхэн Батожаб Цыбиков Эмшэ багша тухай хүн зонһоо дуулаһанаа, яһала зүб бэшэһэн гэжэ һанагшаб. Нээрээшье, арбан юһэдэхи зуун жэлэй нэгэдэхи хахадта Согто-Хангилда нютагтай Данжинтан үгытэйхэн, хэды ямаатайхан, ганса сагаан моритойхон айлайхи ажаһууһан байгаа. Иимэ шадалгүй мүртөө Тэмдээгэй Данжин гээшэ ганса сагаан мориёо муухан модон тэргэдээ хүллөөд, арбаадтайхан хоёр хүбүүдээ шэрээд, Сүүгэл дасан харгылдаг болобо ха. Нютагайхниинь «Данжин арай-ёохон хоолойгоо тэжээжэ байһан аад, энэ хоёроо хайшан шэрэнэ гээшэб?» гэлдэжэ, шоо үээдэг болоо һэн гэхэ. Тиихэдэнь Тэмдээгэй Данжин «Хүтэл дабажа, холые хараха, ном шудалжа, нюуса тааха зон болог» гэжэ хашалан баахан хэлээд, хүдэһэн дэгэлтэй хүбүүдээ орбойлдоторынь шэрээд ябадаг байгаа.

Тэмдээгэй Данжин гээшэ үгытэйшье һаа, дорюун, айхабтар орёо сэсэн үгэтэй хүн һэн. Тэрэ үнеэнэй дээһэн хабидаа бүһэлөөд ходоо ябахадань, хүнэй гайхалдахада, «Дээһэн бүһэ юу гутаахаб, дэмы үгэ гутааха» гэдэг, улам ноёдой юумэ шангалай һурахада, «Талын тобогор олон, Тэмдээ Данжинай тархи ганса», «Дүүмын ноёд олон, нютаг нинь ганса» гэхэ мэтээр урдаа хүнүүдые оруулдаггүй байһан юм гэлсэгшэ. Хожомынь эсэгынгээ һургуули оролдожо хүүлэнэй ашаар тэдэ хоёр хүбүүдынь ехэ эрдэмтэ ламанар болоһон намтартай гээшэ ааб даа. Ахань Данжинай Жэгмэд гээшэ «Ензон багша» гэжэ алдаршаһан, дүүнь «Эмшэ багша» гэжэ суурхаһан байха.

Эмшэ багша гээшэ монгол, түбэдөөр бэшэһэн эмэй номтой, «аргалха эмынь Богдын хүреэндэ, Баруун орондо» гэжэ үлбэр зондо ондоо эмшэниие заадаггүй, өөрөөл туһалдаг байһан. Хүүгэдэй үбшэн гээшэ ехэ болоходонь адли ехэ бололсохо, мяха ехээр эдидэг хүнэй үбшэн бүхэжэжэ, балай һайн болосогүй, ургасын, газарай эдеэн хоолтой, хүнэй үбшэн һолборхой, бэлээр эдэгэхэ гэдэг байгаа юм. Үбшэн бүхэнэй эм хүлтэй, тэрээндэ үсөөншье, олоншье зүйлэй юумэн ородог гээшэ. Хабаргын үнгэлы, тиһэн, элдэб янзын эмэй үбһэ ногоон, үндэһэнүүд, баахалдайн һүлһэн, бугын эбэр, зэрлиг гахайн досоохи гэхэ мэтэ олон янзын зүйл хэрэглэгдэдэг. Эмэй хүлэй тоогоор тэды хоног үргэлэ нойргүй эмээ нюдэдэг, худхадаг, хашарангүй буйлуулдаг заршамтай байһан ааб даа.

Энээнтэй дашарамдуулан, баһа нэгэ һонин ушаа хөөрэхэдэ, болохо байна. Нэгэ ондоо эмшэнһээ эм залахадань, үбшэнтэд балай эдэгэжэ үгэбэгүй. Тиихэдэнь Эмшэ багшада хандаха баатай болобо. Тэрэнь эмыень хаража үзөөд, «Танай дансаг багадаа хадаа» гэжэ хэлэһэн юм гэлсэгшэ. Тэрэ «дансаг багадаа» гээшэнь эмэйнь буйлуулга шанартаа хэш

АГУУ ИЛАЛТЫН 50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ДУРДАЛГА БЭШЭГЭЙ МҮРӨӨР

Түгшан нютагай Цырен Дамдинов 1920 ондо түрэлэн байгаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда 1942 оной августын 8-да абтаад, Баруун фронт нютагайнгаа хүбүүдээр мордоһон юм. Дайнда орожо, дайлалдажа ябаһан тухайгаа иигэжэ бэшэнэ: «Бидэнэр Дулдаргын райвоенкомадаар Түгшанһаа Тобо Раднаев, Д. Барасов, Үзөөнһөө Гарма Гомбоев, би, Цырен Дамдинов гэгшэд абтаад, Хада-Булаг, түмэр харгын 76-дахи, 77-дохи разъезд, Сүүгэл дасан гэхэ мэтын газарнуудаар сэрэгэй бэлэдхэлэй хатуу шанга һорилго хэжэ байһаная, Баруун фронт ошохо замдаа сэрэгэй эшелондо һуужа, 1943 оной февралиин 5-да Челябинск хото хүрэһэн байнабди. Саашадаа Новосибирск хотодо эдеэлжэ ундалаад, Москва хотын хажууда тэрэл ашаанай вагон соо хоноо байтарнай, маанадаар ябаһан хоёр хүмнай газаанаа минэ олоод, тэрэнээ үзэжэ байтарнь тэнэржэ, нэгэниинь алагдаад, нүгөөдэнь шархатаһан байжа, эмнэлгын газар эльгээгдээ бэлэй. Тэдэ хоёр Буряад Республикын бүүрэд хүүд байгаа.

Минии өхээр гайхаһан юумэн гэхэдэ, тэрэ һүни Москва хото дээрэ томо гэгшын үхэрэй арһа бүтүүгээр үбшөөд, үлеэһэн мэтэ юумэн агаарта тогтоод байба. Тэрээнһээ доошоо һанжаһан утаһанууд байгаа бэлэй. Тэрэ юун гээшэб гэхэдэмнай, дайсанай самолёдой Москва хото дээгүүр ниидээ һаа, тэрэ нужаһан утаһанда орёолдоод, унаха гэһэн аэростат байһан ха гэбэ.

Бидэнэр тэндээ хүсэд бүү эзбсэгээр хангагдаад, 4-дэхи армиин 80-дахи гвардейскэ дивизиин 193-дахи стрелково полкдо хабаатан боложо, би пулемедой наводчик байһанаа, автоматчик болоод, дайлалдажа ябахадаа, Гарма Гомбоевтой уулзахадамни, тэрэ миномётно взводто миномётчик ябаһан байгаа.

Уданшьегүй, 1943 оной августын 13-най үдэшэ, немецүүдэй табан танк, хойноһоонь дахасалдаһан ябаган сэрэгшэдэй добтолходонь, тэдэнтэй тулалдажа, жадаар хадхалсаан, буугай хүрзөөр сохилдоон боложо, тэдэнние дараһан байнабди.

Курска областиин Молни тосхониие арай гэжэ абалсаад, Гарма Гомбоевтой уулзажа, мэндэ ябаһанаа мэдэлсээд, ябууд дундаа саашаа Сумска областиин хэдэн һууриние сүлөөлэлсөөд ябатараа, манай взводой командир В. Семеновой һомэтой автомадаа аршажа байтарнь, тэрэнь һүрөөд, Улаан-Удын Балданое шархатуулаа бэлэй. Тэндэ би Гарматай мэндэ ябаһанаа лаб мэдэлсээд, дахин уулзаагүй һэмди.

Би Сумска областиин нэгэ һууриниие 1943 оной сентябриин 3-да абалсаад, хүнгөөр шархатажа, дахин фронт ошообб. Тэндэ хараа үзөөгүй юумэн олон байгаа: алуулһан хүн, үхэһэн морид үнэр-танар, бомбын тэнэрхэдэ, гэрэй һууриин тухай нүхэн, эбдэрхэй танкнууд, самолёдууд, ехээр шархатаһан үбгэд, хүгшэд, шатаһан һууринда үхэр малнуудынь дал соогоо хаалтатай зандаа, шатаһан гэрэйнь подполи соо дүрэһэн хартаабхын зариманайнь болоһон хэбэртэй байхада, тэрэниие эдидэг байгаабди.

Эгээл тэрэ үедэ бидэндэ юуншье хэрэггүй, гэр бүлэ гэжэ мартагданхай, амиды мэндэ бусахын тухай һанаандашье ородоггүй байгаа гээд, тэрэ дурдалга бэшэгээ дүүргэнэ.

Цырен Дамдиновай хүүшан лата-үзэг ородоор холижо байгаад, бэшэһэн бэшэг энэ үдэр хүрэтэр намда хадагалаатай байдаг. Юуб гэхэдэ, минии дүү хүбүүн Гарма Гомбоев тэндэ ябалсаһан байгаа гэжэ лаб мэдэбэб.

Цырен Дамдинов фронт дээрэ хүндөөр шархатаад, дайнай дүүрэхын урда жэл Түгшан нютагаа бусажа, адуушан болоод, хэдэн жэл хүдэлһэн байна. Тэрэ дайнаа бусахадаа, Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын дайнай 2-дохи шатын орденгой, «Дайшалхы габьяагай түлөө» медальтай, гвардейскэ тэмдэгтэй ерэһэн байгаа. Цырен Дамдинов бэсынь тамирай муудаһан дээрэһээ 1975 ондо наһа бараһан юм.

Дайнай ветеран Тобо Раднаев мүнөө Түгшан нютагтаа ажаһууна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай инвалид. Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын дайнай 1-дэхи шатын орденгоо хүртэһэн, нютагтаа хүндэтэй наһатайшуулай нэгэн юм.

Цырен Дамдинов хоёр хүбүүтэй: Дашибалбар «Онон» колхозой зоотехник, ажалдаа урагшатай, бэрхэ хүн байна. Тэрэнэй дүү хүбүүн Цырендондок Түгшанай дунда һургуулида багшаар хүдэлхэ зуураа, багшанарай болон һургуулиин хүүгэдэй дунда ехэ хүндэтэй хүмүүжүүлэгшэ болонхой. Тэдэнэр гэр бүлэтэй болонхой, үхи хүүгэдтэй. Абынгаа Агууехэ Илалтын алтан ойн 50 жэлэй баярые бараг һайнаар тэмдэглэхэ гэжэ оролдожо байна.

Раднын Тобын аба Цыренов Радна (Шодоон Радна) хэр үгһаа хойшо хонишон ябаһан, 1936 оной январь нарада Буряад Республикын делегациин бүридэлдэ орожо, Москва хотодо парти болон правительствын хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзалгада хабаадажа, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаһан, ашаанай автомашина бэлэгтэй колхоздоо бусажа ерэһэн байна.

Тобо Раднаев баһал абаяа дэмжэн, хонишоноор хүдэлһэн, гахайшаншье болоһон байгаа. Аюрзана, Цыдып, Сүхэ-Болод Раднаевууд хонишодоор хүдэлдэг, һайн дүнгүүдые туйладаг. Иигэжэ эсэгэ Радна Цыреновэй заншалта һайхан ажалые дэмжэн үргэлжэлүүлһээр юм.

Д. ГОМБОЕВ,
Россин Журналистнуудай холбооной гэшүүн.
Агын округой
Дулдаргын районой
Үзөөн нютаг.

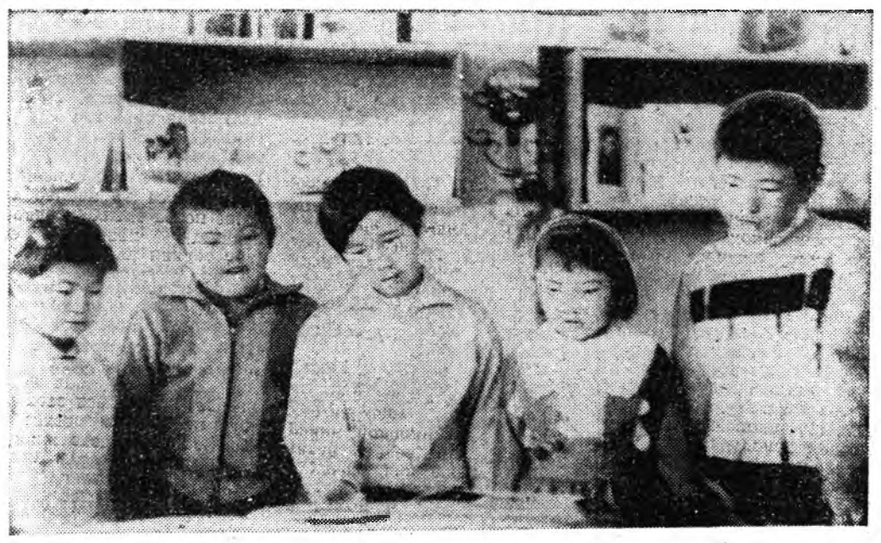

Һургуулиин музей соо

Манай республикын арадай уран зураша Цыренжап Сампиловай түрэһөөр 100 жэлэй ойдо бэлэдхэлэй ябажа байхада, Целиннын дунда һургуулида 1993 оной декабрь һарада музей нээгдээ һэн. Музейн хана уран зураашын «Талын дуран» гэһэн зурагаар шэмэглэгдэнхэй. Эндэ Ц. Сампиловай зохёохы намгар ба олон зурагуудайнь буулгабаринууд бии. Мүн баһа уран зураашын Базаржап хүбүүнэйнь бэлэглэһэн зурагууд, болоод һургуулиин уран гартанай бүтээлнүүд бии.

Һургуулиин үнэргэдэг хэмжээ ябуулгануд музей соо болодог. Энэ музейн экскурсовод Раджана Тогтохоева уран һайханай зүйлнүүд тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэдэг байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үхибүүд музейн эдэбхитэдэй бэлдэһэн тосхоной түүхэтэй танилсажа байна.

Э. БУДАЕВ.

Яруула.

СПОРТ Тобшохоноор...

БАСКЕТБОЛ. Техническэ мэргэжэлэй һурагшадай спортын гурбадахи нааданнуудай дүрбэдэхи зүйлөөр — баскетболоор мүрысөөн наяхан дүүрэбэ. 37 команда хабаадаһан байгаа. Басагад соohоо 12-дохи, 6-дахи, 7-дохи училищинуудай түлөолэгшэд илаба. Хүбүүдэй дундаһаа Хяагтын 34-дэхи училищиин һурагшад һайнаар наадаһан байгаа. Тиигэжэ дүрбэн зүйлэй дүнгүүдээр техническэ мэргэжэлэй 7-дохи училищиин хүбүүд, басагад түрүү һуури эзэлжэ ябана. Физкультурын багша, спортын ветеран Д. А. Федотов тэдэнэй амжалтада ехэ габьяатай юм. Спортын нааданнуудай табадахи зүйлөөр — волейболоор мүрысөөн һаяар эхилхэ.

ХОККЕЙ. Шайбатай хоккейгээр республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үргэлжэлһөөр. «Арсенал» «Пищевигые» 6:2 тоотойгоор шүүһэн, ЛВРЗ-гэй спортын клуб Закаменскын «Металлургые» 6:2 тоотойгоор шүүһэн, ЛВРЗ-гэй спортын клуб «Арсеналтай» 9:9 тоотойгоор тэнцэһэн байгаа. Тиигэжэ транспортын «Локомотив» 14 очкотойгоор түрүүлжэ ябана. ЛВРЗ-гэй спортын клуб 11, «Арсенал» 6 очкотой болонхой.

ФУТБОЛ. «Үбэлэй бүмбэгэ» гэһэн шанда хүртэхын түлөө мүрысөөн үргэлжэлһөөр. Ээлжээтэ турта «Мотор» «Импульсые» 1:0, «Сэлэнгэ» хүүгэдэй спортын 6-дахи һургуулиин командые 3:0 тоотойгоор шүүгээ. Тиин «Мотор» команда 17 очкотой болоод, түрүү һуури эзэлнэ, «Сэлэнгэ» тэдэнэрһээ 1 очкогоор гартана.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

Телевидени

ФЕВРАЛИИН 20-һоо 26 ХҮРЭТЭР

Понедельник, 20

«Останкино» канал
16.50—Шэнэ һонин. 17.00—Одото саг. 17.40— «Молодые голоса». 17.50 —Шэнэ һонин. 18.00 —Тет-а-тет. 18.20 — «Элен и ребята»— фильм. 18.50 —Шэнэ һонин. 19.00 — А. Колошин. Япон тухай. 19.30 — Эдэ үдэрнүүдтэ 50 жэлэй саана. 19.50 — Шэнэ һонин. 20.00 —«Час пик». 20.30 —«Дикая Роза». 20.55 — Э. Хемингуэйтэй нэгэ үдэр. 21.40 — Амгалан нойрсогты, багашуул. 22.00 —Саг. 22.40 Спортивна уник-эид. 23.00— Фильм-зүжэг. Заб҃нарлалда— 00.50 — Түби дэлхэй мүнөөдэр. 01.40 —Ехэшүүлдэ мультфильм. 01.50 —Шэнэ һонин.

«Россн» канал
8.00 — Ритмикэ. 8.15 — «Репортажи с мест». 8.25— Сагай урасхал. 8.30 —Формуло 730. 9.00—Мэдээнүүд. 9.20 — Одод тайлбарилна. 9.25 — Телегазетэ. 9.30 — Шуран бэрхэ хүнүүдэй саг. 10.00 — Бүхэдэлхэйн һонинууд. 10.25 — Петербургын ноктюри. 10.50— «Вызываем огонь на себя» —фильм. 1-дэхи сери. 12.25— Худалдаа наймаанай байшан. 12.40 — Таряашадай асуудал. 13.00— Мэдээнүүд.

Буряадай ТВ
17.30— Ая-ганга. 18.05 — Байкал. 18.20 — Курьер. «ЛАД» гэһэн видеоканал. 18.50 — Нестерево тосхон. 19.30 — «Риз во Флено-во». 20.00 — СССР-эй арадай артистка Галина Шойдагбаевагай зохёохы үдэшэ. 20.45 — Байгал.

«Россн» канал
21.00 — Мэдээнүүд. 21.25 —«Что растет в твоем саду» — фильм. 22.30 —Репортер. 22.45 —Сагай урасхал. 22.55 —Сергей Юрский асуудалда харюусана. 23.50 — Автомиг. 24.00— Мэдээнүүд. 00.05— «Репортажи с мест» . 00.20 — Гэмтэ ябадалнууд тухай тобшохоноор. 00.30 — «Совершенный шпион»— фильм. 01.35 — Фристайл. Дэлхэйн чемпионат.

«Буряад орон» 3-дахи канал
17.00— Дамжуулганууд ай программа.

«Россн» канал
17.05 — Хүүгэдэй һонин. 17.20 — Үдэр бүриин һайндэр. 17.30 — Мульти. 18.00 — Мэд... 18.20 — «Спасение... — Энэл үдэр. 19.15 — твори добро». 19.55 — ни». 20.25 —«Устаденца».

«Буряад орон» 3-дахи
21.00— Дамжуулга... программа ба мульт... 21.20 — ТВ-3. Мэд... дамжуулга. 21.30 — ка. 21.40 — Сэнхир... 22.10 — «Экология... 22.45 — «Отцы и де... фильм.

Вторник, 21

«Останкино» канал
7.30 — Үглөө. 10.00 — Мультфильм. 10.25 —«Дикая Роза»— фильм. 11.15— М. Таратута Америкэ тухай. 11.40 — Пресс-экспресс. 16.50 — Шэнэ һонин. 17.00 — Домисолька. 17.30 — Басагад, манай хоорондо. 17.50 — Шэнэ һонин. 18.00 —Джем. 18.20 —«Элен и ребята»— фильм. 18.50 — Шэнэ һонин. 19.00 — Хуушан талмайн нюуса. 19.30 СБ-гэй тайлбари. 19.40 — Документнүүд ба хүби заяанууд. 19.50 — Шэнэ һонин. 20.00 — «Час пик». 20.30 — «Дикая Роза». 20.55 — Темэ. 21.40 —Амгалан нойрсогты, багашуул. 22.00— Саг. 22.50 — Түрүү зэргэдэ. 22.55 —Гоол. 23.25 — Дуун-95. 00.10 —«Избранное». Заб҃нарлалда 00.50— Түби дэлхэй мүнөөдэр. 02.00 — Шэнэ һонин. 02.10 — Хатарнууд, хатарнууд, хатарнууд...

«Россн» канал
8.00 — Ритмикэ. 8.15 — «Ключевой момент». 8.25— Сагай урасхал. 8.30 —Формуло 730. 8.50 — «Чрезвычайный канал». 9.00 — Мэдээнүүд. 9.20 — Одод тайлбарилна. 9.25 —Телегазетэ. 9.30 — Шуран бэрхэ хүнүүдэй саг. 10.00 —Бүхэдэлхэйн һонин. 10.25 — Худалдаа наймаанай байшан. 10.40— Таряашадай асуудал. 11.00— —Мэдээнүүд. 11.30 —«Чрезвычайный канал».

Буряадай ТВ
17.05 — Дуунтай уулзалга. 17.40 — Хүн ба хуули. 18.10 — Байкал. 18.25 — Курьер. 18.55— «Пульс» видеоканал. 20.05 — Спорт тухай. 20.45 —Байгал.

«Россн» канал
21.00 —Мэдээнүүд. 21.25 — Тодорхойгоор. 21.35 — «Санта Барбара»— фильм. 22.25 — Энэл үдэр. 22.30 — Танай эрхэ. 23.00 — «Чрезвычайный канал». 23.50 — Антракт. 24.00 — Мэдээнүүд. 00.05 — Автомиг. 00.10 —Сагай урасхал. 00.20 — «Гонка за жизнью» — фильм. 1-дэхи сери. 01.10 — Ехэшүүлдэ мультфильм. 01.25 — Джаз-клуб.

«Буряад орон» 3-дахи канал
17.00 — Дамжуулганууд ай программа.

«Россн» канал
17.05 — Хүүгэдэй һонин. 17.20 — Үдэр бүриин һайндэр. 17.30 — «Рост» студи. 18.00 — Мэдээнүүд. 18.20 — Энэл үдэр. 19.10 —Шэнэ лини. 20.00— твори добро». 20.25 —«Устаденца».

«Буряад орон» 3-дахи
21.00— Дамжуулга... программа ба мульт... 21.20 — ТВ-3. Мэд... дамжуулга. 21.30 — ка. 21.40 — «Рак... радхана. 22.05 — «Р... фильм.

Среда, 22

«Останкино» канал
7.30 — Үглөө. 10.00 — Мультфильм 10.25 —«Дикая Роза» — фильм. 10.50 — Мультфильм. 10.55 — Аяншалагшадай клуб. 11.40 — Пресс-экспресс. 16.50 —Шэнэ һонин. 17.00 —Хара, шагна. 17.20 — Мультфильм. 17.50 — Шэнэ һонин. 18.00 «Тин-тоник. 18.20 —«Элен и ребята». 18.50 — Шэнэ һонин. 19.00 —«Мир» телерадиокомпани. 19.45 — XX зуун жэл. Ф. Порше. 19.50 —Шэнэ һонин. 20.00 —«Час пик». 20.30 —«Дикая Роза»— фильм. 20.55 —Кинопанорама. 21.40 — Амгалан нойрсогты, багашуул. 22.00 —Саг. 22.40 — Монолог. 22.55 —Агуу Илалтын 50 жэлдэ зорюулагдаһан концерт. 00.15 — «Канал иллюзий». 00.50 — Түби дэлхэй мүнөөдэр. 01.05 — Видеомикст». 01.35 —Автошоу. 01.50 — Шэнэ һонин.

«Россн» канал
8.00 — Ритмикэ. 8.15 — «Репортажи с мест». 8.25— Сагай урасхал. 8.30 —Формуло 730. 9.00 —Мэдээнүүд. 9.20 — Одод тайлбарилна. 9.25 — Телегазетэ. 9.30 — Шуран бэрхэ хүнүүдэй саг. 10.00 — Бүхэдэлхэйн һонинууд. 10.25 — «Ключевой момент». 10.35 —Хүгжэмтэ экспромт. 10.45 — «Санта Барбара» — фильм. 12.25— Худалдаа наймаанай байшан. 12.40 — Таряашадай асуудал. 13.30 — Мэдээнүүд.

«Буряад орон» 3-дахи канал
17.30 — Бамбаахай. 17.55 — Мультфильм. 18.05 — Толи. 18.40 —Байкал. 18.55 — Курьер. 19.25 — «Ракурс» дурадхана. 20.45 — Байгал.

«Россн» канал
21.00— Мэдээнүүд. 21.25 — Тодорхойгоор. 21.35 — «Санта-Барбара» — фильм. 22.25 — Хэншье мартагдаагүй. 22.35 — «Лидер-прогноз». 23.00 — Һайн ажабайдал тухай табан минутын туршада. 23.05 — К-2 дурадхана. 24.00 — Мэдээнүүд. 00.05 — Эксповидео. 00.15 — Автомиг. 00.25— «Таксист из Нью-Йорка»— фильм. 02.00 — Сагай урасхал. 02.05 — Урилгаар оруулха.

«Буряад орон» 3-дахи канал
17.00 — Дамжуулганууд ай программа.

«Россн» канал
17.05 — Хүүгэдэй һонин. 17.20 — Үдэр бүриин һайндэр. 17.30 — «Рост» студи. 18.00 — Мэдээнүүд. 18.20 — Пятницын Д... 19.10 — Энэл үдэр. —Шэнэ лини. 20.00— жэмтэ программа.

«Буряад орон» 3-дахи канал
21.00 — Дамжуулга... дай программа ба мульт... фильм. 21.20 — ТВ-3. Мэд... дээсэлэй дамжуулга. 21... Авоська. 21.40 — Н... шэл зүүдэг болобол... — «Визит к нотар... 22.10 — Авторалли... кал-95». 22.40—«Вла... Высоцкий—киноактер».

Четверг, 23

«Останкино» канал
7.30 — Үглөө. 10.00 — Мультфильм. 10.25 — «Дикая Роза» —фильм. 10.50 —Мультфильм. 10.55 —Аяншалагшадай аймагта. 11.30 — Экслибрис. 11.40 — Пресс-экспресс. 16.50 — Шэнэ һонин. 17.00— Мульти-тролли. 17.30 — «За жар-птицей». 17.50 — Шэнэ һонин. 18.00 —ТВ-Доверие. 18.20 —Элен и ребята» —фильм. 18.50— Шэнэ һонин.19.00—16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда. 19.35 — Эдэ үдэрнүүдтэ 50 жэлэй саада тээ. 19.50 — Шэнэ һонин. 20.00 —«Час пик». 20.30 —«Дикая Роза» — фильм. 20.55 — Клавдия Шульженко тухай. 21.40 — Амгалан нойрсогты, багашуул. 22.00 — Саг. 22.35 — Москва, Кремль . 23.00 —«Привет с фронта» —фильм. 00.40 — Ехэшүүлдэ мультфильм. 00.50 — Түби дэлхэй мүнөөдэр. 01.00—А. Ширвиндтын зохёохы үдэшэ. 01.40— Баяан наадана. 01.50 —Шэнэ һонин.

«Россн» канал
8.00 — Ритмикэ. 8.15 — «Репортажи с мест». 8.25— Сагай урасхал. 8.30—Формуло-730. 9.00—Мэдээнүүд. 9.20 — Одод тайлбарилна. 9.25—Телегазетэ. 9.30 — Шуран бэрхэ хүнүүдэй саг. 10.00—Бүхэдэлхэйн һонин. 10.25 — «Ключевой момент». 10.35—«Депеша». 11.05 — «У твоего порога» —фильм. 12.25—Худалдаа наймаанай байшан. 12.40— Таряашадай асуудал. 13.00— Мэдээнүүд.

Буряадай ТВ
17.30 — Мүнхэ зула. 18.15—Байкал. 18.30 — Курьер. 19.00 — «Шалгалта» гэһэн дамжуулга. 20.10 —РФ-гэй Компартиин III съезд. 20.45 — Байгал.

«Россн» канал.
21.00 — Мэдээнүүд. 21.25 —Тодорхойгоор. 21.35—Киноафиша. 21.55—«А зори здесь тихие» — фильм. 1-дэхи сери. 23.50 — Хэншье мартагдаагүй. 24.00 — Мэдээнүүд. 00.05 — Сагай урасхал. 00.10 — Автомиг. 00.20 — «А зори здесь тихие» — фильм. 2-дохи сери.

«Буряад орон» 3-дахи канал
17.00 — Дамжуулганууд ай программа.

«Россн» канал
17.05— Хүүгэдэй һонин. 17.20 — Үдэр бүриин һайндэр. 17.30 — «Рост» студи. 18.00 — Мэдээнүүд. 18.20 — Энэл үдэр. —Шэнэ лини. 19.10— и война». 19.40—Оро... 20.10 — «Чьё вы, чьё?». 20.25—Авто ба спорт тухай.

«Буряад орон» 3-дахи канал
21.00 — Дамжуулга... дай программа ба мульт... фильм. 21.20 — ТВ-3. Мэд... дээсэлэй дамжуулга. 21... —Авоська. 21.40 — ...най үеын харгы... 22.10 — Сэрэгшэдэ... церт. 22.45 — «В п... прибоя» — фильм.

Пятница, 24

«Останкино» канал
7.30 — Үглөө. 10.00 — «Сорока». 10.25 — «Дикая Роза» — фильм. 10.50—Түхэреэн жэл соо огородой эдеэн. 11.20 — Дэнгүүд носоогдоно... 11.40 — Пресс-экспресс. 16.50 — Шэнэ һонин. 17.00 — «Гончар и горшок» — онтохон. 18.30 —Рок-урок. 18.50 — Шэнэ һонин. 19.00—Хүн ба хуули. 19.30 — Энэ үдэрнүүдтэ 50 жэлэй саана. 19.50 — Шэнэ һонин. 20.00 — Бомонд. 20.05 — «Дикая Роза» — фильм. 20.50 —«Поле чудес». 21.40 — Амгалан нойрсогты, багашуул. 22.00 —Саг. 22.40 — Долоон хоногой суута хүн. 23.05— «Великие детективы» — фильм. 00.10—Взгляд. 00.50 —Түби дэлхэй мүнөөдэр. 01.05 — Музобоз. 01.50 — Шэнэ һонин.

«Россн» канал
8.00 — Ритмикэ. 8.15 — «Чьё вы, старичьё?». 8.30— Формуло-730. 9.00 — Мэдээнүүд. 9.20 — Одод тайлбарилна. 9.25 — Сагай урасхал. 9.30 — Шуран бэрхэ хүнүүдэй саг. 10.00—Бүхэдэлхэйн һонинууд. 10.25 — Вавилоной нааданууд. 11.20 —Ажаһуунабди, дурланабди. 11.35 — «Санта-Барбара» — фильм. 12.25—Худалдаа наймаанай байшан. 12.40 — Таряашадай асуудал. 13.00 — Мэдээнүүд. 13.30 — Телегазетэ.

Буряадай ТВ
17.30 — Мультфильм. 18.10 — Амар мэндэ, япон хэлэн. 18.40 — Буряадай панорама. 19.30 — Курьер. 20.00 — Буряад орон.

«Россн» канал
21.00 — Мэдээнүүд. 21.25 — Тодорхойгоор. 21.35 — «Санта-Барбара» — фильм. 22.25 — Хэншье мартагдаагүй. 22.35 — «Лидер-прогноз». 23.00 — Һайн ажабайдал тухай табан минутын туршада. 23.05 — К-2 дурадхана. 24.00 — Мэдээнүүд. 00.05 — Эксповидео. 00.15 — Автомиг. 00.25— «Таксист из Нью-Йорка»— фильм. 02.00 — Сагай урасхал. 02.05 — Урилгаар оруулха.

«Буряад орон» 3-дахи канал
17.00 — Дамжуулганууд ай программа.

«Россн» канал
17.05 — Хүүгэдэй һонин. 17.20 — Үдэр бүриин һайндэр. 17.30 — «Рост» студи. 18.00 — Мэдээнүүд. 18.20 — Пятницын Д... 19.10 — Энэл үдэр. —Шэнэ лини. 20.00— жэмтэ программа.

«Буряад орон» 3-дахи канал
21.00 — Дамжуулга... дай программа ба мульт... фильм. 21.20 — ТВ-3. Мэд... дээсэлэй дамжуулга. 21... Авоська. 21.40 — Н... шэл зүүдэг болобол... — «Визит к нотар... 22.10 — Авторалли... кал-95». 22.40—«Вла... Высоцкий—киноактер».

Суббото, 25

«Останкино» канал
8.30 — Шуран бэрхэ хүнэй субботын үглөө. 9.15 — Спорт шанс. 9.45—Санаартанай үгэ. 10.00—«Зов Джунглей». 10.30—«Мир» телерадиокомпани. 11.50 — Үглөөнэй почто. 12.30—Медицинэ танай аша туһада. 13.00 — «Без паузы». 13.10 —Смак. 13.25 — Бүхэдэлхэйн географи. 14.20 — «Александр Покрышкин» — фильм. 15.10—Дэлгүүр ба хубилалта. 15.40 — Эх, дайнай үеын харгынууд! 15.50 —Шэнэ һонин. 16.00—24 сагай туршада. 16.30—Гэрэл. 17.00 — «Радуга» — фестиваль. 17.35 — Ан амитадай аймагта. 18.15 — «Фабрика грёз». 19.00 — Брэйн-ринг. 19.50—Ехэ планетэ. 20.45—«Пятый угол» — фильм. 21.40—Амгалан нойрсогты, багашуул. 22.00 —Саг. 22.45 — «Каин и Авель» — фильм. 23.45 — Зиновий Гердт хоорэнэ... 00.30 — Останкинадахи хитпарад. Заб҃нарлалда 00.50— Шэнэ һонин. 01.30—«Парни с улицы» — фильм. 01.50 — Пресс-экспресс.

«Россн» канал
9.00 — Мэдээнүүд. 9.20 — Тодорхойгоор. 9.30 — Одод тайлбарилна. 9.35 — Сагай урасхал. 9.40 — «Продлёнка». 10.10 — Россин аяншалагшадай клуб. 10.55 — Андрей Белый тухай. 11.05 — «Частная коллекция». 11.35 — Хилэгүй футбол. 12.20 — «Василий Буслаев» — фильм. 13.40—«Алтан шпоро». 14.10 — «Эдера» —фильм. 15.00 — Мэдээнүүд. 15.30—Де-факто. 15.45 —Таряашадай асуудал. 16.05 —Саашадаа ямараар ажаһуухабибди? 16.50—Бүхы үеүүдэй хүгжэм. 17.20 — Уг заншалаа тэхэрюулэебди. 17.35 — «Белая ворона», 18.25 — «Грош в квадрате». 18.55 — Үдэр бүриин һайндэр. 19.05 — Вавилоной нааданууд. 20.00 — Аншлаг ба К. 21.00 — Мэдээнүүд. 21.25 — «Жертва для императора» — фильм. 23.00 — Тон нюуса. 23.55 —Автомиг. 24.00 — «Тихая земля» — фильм. 01... Сагай урасхал. 01.45— программа.

«Буряад орон» 3-дахи канал
18.00 — Дамжуулга... дай программа ба мульт... фильм. 18.20 — ТВ-3. Мэд... дээсэлэй дамжуулга. 21... —«Домовой». 19.00 — ...лонго. 19.30—«Всё, что дорого». 19.40—Ажалагдаһан концерт. 20.1... «Повесть о двух солд... —фильм.

Воскресени, 26

«Останкино» канал
9.10 — Олимпиин үглөө. 9.50 — Спортлото. 10.00— Марафон-15. 10.30 —Эртэ үглөөнһөө. 11.00 — Полигон. 11.30 — Бултанай гэртээ байхада. 12.00 — «Хрустальный башмачок». 12.50— «Очевидное - невероятное». 13.35 — «Встреча на Эльбе» — фильм. 15.45—«Живое дерево ремёсел». 15.50 — Шэнэ һонин. 16.00 — «Шпаргалка с подарком». 16.15 — Европо тухай. 16.45 — Аяншалагшадай клуб. 17.40 — Мультфильм. 19.35—Нина Чурикова. 19.20 —Россин газар дайда. 19.50 —Шэнэ һонин. 20.00 — Баримтата фильм. 20.20 — Хүгжэм. 21.10— «Фантомас разбушевался» — фильм. 23.00 — Воскресени. 23.55 — Хоккей. ЦСКА— Торпедо. 01.15 — Шэнэ һонин. 01.25 — Шажан мүргэл тухай.

«Росси» канал
9.20 — Одод тайлбарилна. 9.25 — Сагай урасхал. 9.30 — «Рост» студи. 10.00 —Парламентын долоон хоног. 10.45 — Манай алхмууд. 11.15 — «Завтрак для чемпионов». 11.45—Аты-бэты. 12.15—Ехэ хоккей. 12.55 — Антракт. 13.00— «Ариэль» — фильм. 14.20 —Занавес. 14.35 — Антракт. 14.40— Таряашадай асуудал. 15.00 — Мэдээнүүд. 15.30 — «Не вырубить». 15.45 — НБА-гай эрхим нааданууд. 16.45— «Холостяки» — фильм. 17.20 — «Тайна животных» — телесериал. 18.20 — Диснейн шэдитэ дэлхэй. 19.15—Юрий Домбровскитой уулзалга. 20.05 — «Красный круг» — фильм. Заб҃нарлалдань 21.00 —Мэдээнүүд. 23.10 — Мартын киноэкранууд дээрэ. 23.25—Автомиг. 23.30 — Ксюшэдэ айлшаар. 00.05— Сагай урасхал. 00.10—Үдэшын салон.

«Буряад орон» 3-дахи канал
18.00 — Дамжуулганууд ай программа ба мультфильм. 18.20 — ТВ-3. Мэдээсэлэй дамжуулга. 18.30 —Авоська. 18.40 — Буддын шажан тухай. 19.10 — «Лотос» ансамблиин концерт. 20.00 — «Всё или ничего» — фильм.

Ажалай ветеран
ЦЫМПИЛОВА Зэма Жамбалдоржиевна
удаан саг соо хүндө... шэлжэ, наһа бараһан... раар «Буряад үнэн»... нинной хүдэлмэрэй... редакциин харюусл... секретарь Б-М. Жи... вэй болон В. Лубсан... гэр бүлэнүүдтэ, түр... ралдань, дутынь хүн... гүнзэгы шаналал... цалаа мэдүүлнэ.

Февралиин 22-то... нэй 11 сагһаа Хэм... аймагай Могсохон т... до хүдөөлүүлэгдэ...

Редактор
Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИГЖИТОВ Б-М. Ж. (харюусалгата секретарь), НИМАЕВ П. Н. (редакторай орлогшо), ОЧИРОВ С. Д., РИНЧИНОВ С. Д. (редакторай орлогшо), САМБЯЛОВА Т. В.

Эмхидхэн байгуулагшад—Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Манай адрес:
670000, Улаан-Удэ, Каландаришвилиин үйлсэ, 23, «Буряад үнэн» газетын редакци.

Редакциин телефонууд: редакторай — 2-50-96, приемныи — 2-54-54, редакторай орлогшонорой — 2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретариин—2-50-52, секретариадай— 2-66-76, таһагууд, ниитын-политическэ— 2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа — 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-61-35, соёлой, эрдэмэй болон һургуулинуудай —2-60-21 (даагшань), 2-57-63, 2-69-58, олониитын хүдэлмэриин ба мэдээсэлэй—2-54-93 (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын—2-60-91; корректорнуудэй—2-33-61, хэблэлдэ бэлдэгшэдэй—2-35-95. Манай корреспондентнууд: Агинскда—3-42-19; Закаменскда—30-61, Баргажанда—91-6-40.

Һонинуудые гаргадаг «Бурятия» хэблэлэй телефонууд: директор—2-49-94, бухгалтери—2-23-67, вахта—2-67-95, 2-67-05.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудаһан хэмжээтэй Индекс 50901. Хэһэг 5185. Стереотипта тушаагдаһан саг 17.55.

Буряад Республикын республиканска типографида газетэ хэблэгдээ. Директорэйнь телефон 2-40-45. Б-0079 дэхи номертойгоор бүрилхэлдэ абтанхай. Заказ № 31.